ADA ORLEANU

CAVALERUL LIBERTĂȚII

48

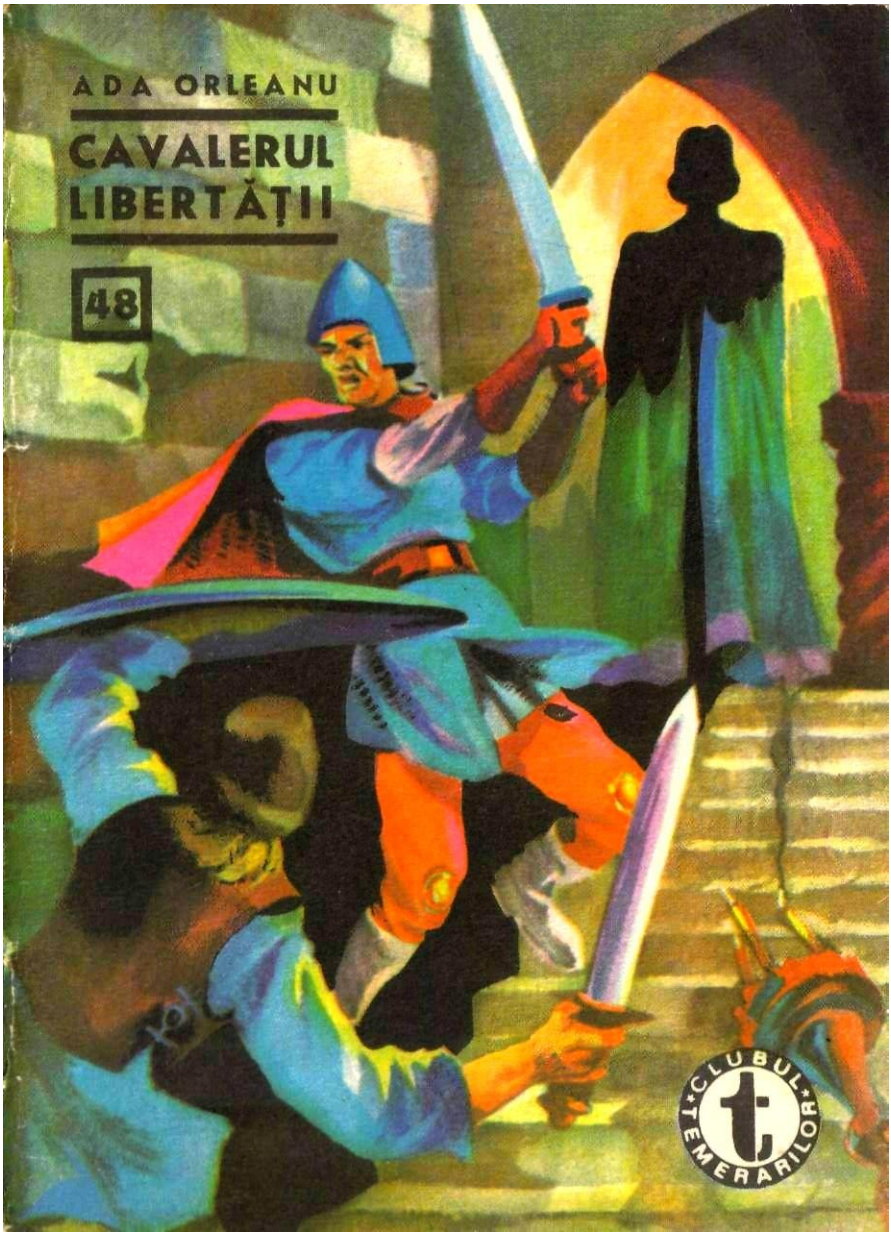

ADA ORLEANU

CAVALERUL LIBERTĂŢII

48

Colectia
CLUBUL TEMERARILOR

1968
Bucureşti
EDITURA TINERETULUI

Coperta de DUMITRU IONESCU
Redactor responsabil: GEORGETA PĂSĂRIN
Tehnoredactor: GABRIELA ILIOPOLOS

CAVALERUL LIBERTĂŢII.....
CAPITOLUL I.....
VORBE DE TAINĂ.....
CAPITOLUL II.....1
SOSEŞTE O CALEAŞCA.....1
CAPITOLUL III.....1
ISCOADA.....1
CAPITOLUL IV.....2
FIUL CAVALERULUI NEGRU.....2
CAPITOLUL V.....2
CHIPUL RĂMAS SUB MASCĂ.....2
CAPITOLUL VI.....3
SUB NASUL BORCĂNAT AL MUNTELUI COZIA.....3
CAPITOLUL VII.....4
INELUL LUI NAN UDOBĂ.....4

Capitolul I
VORBE DE TAINĂ

Pe la chindie, Stancu clopotarul îşi desprinse de pe frînghie mîinile lui mari, noduroase, şi cu degete înţepenite, trase de pe muchia grinzii năframa de cînepă; şi-o trecu peste faţa lătăreaţă, ţepoasă, înconjură gîtul scurt, năclăit de sudoare, o răsuci dinspre ceafă spre pieptul păros, sugrumînd-o apoi sub cutele bărbiei. Ultimul dangăt se ostoi. Vibraţia prelungă pluti unduitoare peste Curtea Domnească, apoi se stinse domol deasupra zăvoiului înţesat de ariniş şi plute al rîului Argeş. Năframa pieri în despicătura cămăşii, ghemotoc, umflîndu-i sînul într-o parte.

Din clopotniţa paraclisului se vedea întreaga aşezare de dincolo, portiţa din zidul despărţitor era deschisă, acolo nu făcea de strajă nici un oştean. Intrarea cea mare a Curţii Domneşti se afla către mijloc, pe aceeaşi latură, în aşa fel că în dreapta rămînea Casa Slujitorilor — ocrotită în spate de un perete înalt — şi, departe, pe stînga, aproape vecină, Casa Domnească[1], în vitraliile căreia săgetau ultimele raze de soare, colorîndu-se în vişiniu, sineliu, galben portocaliu, între muchii de metal argintiu.

Stancu se pregătea să coboare cînd, dinspre deal, răsună deodată un dangăt gros, plin. Braţele lui vînjoase se întinseră fără vrere să-i răspundă Sînnicoarei, dar căzură ostenite de-a lungul trupului: trăseseră de frînghie, neîntrerupt, de la amiazi. Rămase pironit locului, ascultînd ca vrăjit răsunetul cădelniţat, purtat de curent spre cursul apei. Porniră şi alte dangăte mai subţiri, aproape vuitoare, din clopotniţa Mitropoliei. O înviorare îi cuprinse trupul amorţit. Degetele înşfăcară deodată frînghia, ca nişte gheare boante de răpitoare. Glasul capelei se înfrăţi vioi, limpede, cu toate celelalte. Unduiri armonioase, îmbietoare, cuprinseră văzduhul. În înserarea blîndei toamne, ce stăruia în ţinuturile dintre muncele, un arcuş uriaş părea că atinsese dintr-o dată corzile unei viole, ale unui violoncel şi ale unui contrabas.

Coborî din clopotniţă ameţit, cu paşi şovăielnici, icnind pe fiecare treaptă. Din cînd în cînd Mitropolia mai răspundea în grai de metal întrebărilor coborîte de pe deal:

„La mine se va strînge mîine întreaga suflare, adunată în

[1] Biserica Domnească Sf. Nicolae, Paraclisul sau capela domnească de aici îşi avea incinta în aşezarea domnească, despărţita de un zid cu portiţă de Curtea Domnească.

Cetatea de Scaun, să cinstească precum se cuvine biruinţa Măriei Sale asupra Ildîrîmului, craiul pagînătăţii”.

„La Sînnicoară au şi poftit de ieri trimişii marilor crai şi aceşti soli împărăteşti s-au simţit între zidurile noastre ca acasă...”

„Ca acasă, vezi bine”, mormăi Stancu, mergînd aplecat de şale, tîrşit, rumegîndu-ţi gîndurile încîlcite.

Ocoli biserica pe o latură. Ferestrele altarului, ale naosului, închingate în şuviţe răsucite, înflorate de fier, vîrîte în chenare dantelate de piatră, arătau întunecate. În pronaos licări o lumină slabă. Clopotarul se îndreptă spre intrare. Găsi uşa dată la perete. Cuprinsul lăcaşului se zărea ca într-o ceaţă alburie. Trecu pragul, bodogănind. Faţa osoasă, bătrînă, a călugărului Paisie, străfulgerată o clipă de lumina lumînării, pieri în întunericul rece. Stîlpii din mijloc, ce străjuiau mormintele lui Vlaicu Vodă şi al Doamnei sale, Cherana, al lui Dan I, parcă veneau spre el. Pe întinderea lor netedă, voievozii erau zugrăviţi în costume cavalereşti de modă franţuzească, cu coroane înalte, bogate în nestemate pe capetele pletoase, cu hlamide atîrnate de umeri.

— Stancule, n-ai plecat?

Fiecare cuvînt fu urmat de un bubuit înăbuşit, pierdut spre bolţile de piatră, ca tunetul îndepărtat al unor nori de ploaie.

— Mă duc acuşi, îngăimă, răsucindu-se cu tot trunchiul, ca lupul, Stancu, dar celălalt strigă la el. Numele, astfel rostit, vîjîi spre turle ca şi cum tunetul atunci s-ar fi rostogolit ameninţător.

— Dă-mi o mînă de ajutor! Cară coşul cu flori de colo!

Îl găsi lîngă strane: un coş mare, oval, de nuiele, încărcat cu trandafiri şi o jerbă de tufănici.

— Îl trimisă Doamna Ana...

Aplecat într-o parte, cu un braţ în jos şi altul în sus, cu un picior proptit în lespedea lucie şi altul răşchirat, Stancu părea o cumpănă trunchioasă de fîntînă. Apucă coşul de o margine şi îl trînti pe şoldul mare ce se înfigea în trupul lui, ca un pilastru.

Florile răspîndeau o mireasniă învăluitoare, aţîţătoare.

Călugărul rămase să rostuiască candela unui mormînt lăturalnic, mai apropiat de intrare. După ce o aprinse ceru lui Stancu buchetul alb, presărînd tufănicile pe piatra de mormînt dăltuită.

— Nu-mi sta, omule, împarte trandafirii pe celelalte

morminte! Aşa sună porunca Doamnei Ana: albe pe lespedea Cavalerului Negru, tot la capul său şi candela aprinsă. Uite că mă luai şi eu după vorbele prostimii! Despre răposatul Radu Negru-Vodă grăiam, slăvitul soţ al Doamnei Ana.

— Vorbele prostimii, vorbe cu tîlc!...

Rînjetul înecat al clopotarului i se păru călugărului necuviincios ca un sughiţ.

— Aprinde o luminare, să vezi mai bine!

Stancu se opri în spatele călugărului. De pe stîlpul ce străjuia mormîntul lui Radu Negru-Vodă, îl privea cu ochi de cărbuni aprinşi cavalerul cu negre plete, barbă neagră, tăiată ascuţit şi mustaţă scurtă; negru îi era costumul, sugrumat la mijloc de cingătoarea cusută cu mărgăritare; negri şi pantofii cu carîmbi scurţi, cu botul lung, ascuţit şi încovoiat ca vîrful unei săbii. Albul strălucitor al rîurilor de mărgăritare ce mărgineau răscroitura gîtului, a manşetelor, deschizătura pieptului şi poalele tunicii, genuncherii, căputele pantofilor făceau negrul pluşului şi mai întunecat. Faţa prelungă, delicată, cu nasul drept, frumos, cu sprîncenele subţiri, ca un arc deasupra pleoapelor, părea vie, gura adunată, roşie, gata să cuvînte, dar mai ales ochii! Ochii lui mari, adînciţi în orbite! Cum mai ardeau sub dunga orbitoare a coroanei înstelate de rubine!

Scînteierea pietrelor împlîntate în metal era oare pricina însufleţirii chipului? Stancu merse de-a-ndaratelea, iar genunchii lui părură a se frînge. Murmură cu evlavie:

— Aşa-i plăcea Măriei Sale, Radu-Vodă, să umble în mijlocul norodului, înveşmîntat în negru, fără podoabe...

— Ai dreptate, Stancule, se gătea numai la sărbători, de gura marilor dregători, sau cînd poposeau la Argeş trimişii curţilor crăieşti. Nu din făloşenia sa, ci din a celorlalţi, care preţuiesc omul după îmbrăcăminte! Ziceau boierii cum că Măria Sa umileşte ţara.

— Auzi vorbă!

Palma lată astupă gura largă a clopotarului, căscată a mirare.

— Tot din pricina asta a hotărît fiul său, Dan, să fie împodobit mort, cum n-a fost niciodată viu, cu tot ce se afla mai de preţ în sipetele Casei Domneşti. Nu l-au îngropat cum a dorit el, ca un oştean, cu cămaşă veneţiană de zale, cu armură şi cu sabia lîngă braţul drept.

Călugărul se întoarse spre umbra mătăhăloasă a clopotarului.

— Dar ne lungirăm la vorbă. Du-te de presară trandafirii: bobocii pe lespedea lui Voislav, cum face Doamna. Le chibzuieşte pe toate cum se cuvine, căci a murit tînăr, n-a cunoscut nici bucuriile, nici amarurile vieţii, i se cuvin bobocii de trandafiri.

Ca şi cum i-ar fi înţeles cuvintele, chipul tînărului cavaler, zugrăvit pe coloana de deasupra mormîntului, îi surîse clopotarului cu colţurile buzelor de sub coiful de metal, cu crinieră roşie. Costumul îi era bogat colorat: tunica solzoasă, ca spinarea guşterului, pantalonii scurţi, roşii, ciorapii lungi, albaştri. De centură atîrna spada. La picioare zăcea scutul, emblema Basarabilor, atingîndu-i vîrful pantofului ascuţit. Suliţa sta înfiptă în pămînt, alături. De pe paftaua centurii, o pasăre ciudată — un fel de lebădă cu cap de muiere — săltată pe picioarele-i subţiri, cu aripele desfăcute — se pregătea de zbor. Încotro?

Stancu se feri să mai privească arătarea, aşează bobocii pe piatra de mormînt şi se trase indărăt.

— Poţi să pleci, îi vorbi călugărul. Multe nu mai am nici eu de rînduit. Aici n-o să vină decît Măria Sa, în zori. Să tragi clopotul la vreme! Dangătul lui ne trezeşte. Doamna Mara s-o duce tot la Sînnicoară...

— Credinţa ei nu e şi a lui, mormăi Stancu.

— Mda! Ieri făcu praznic mare, după slujbă se bulucirăă toţi cavalerii şi neguţătorii străini.

— Mîine o fi unul şi mai mare, că-l dă Măria Sa.

— Nu-l dă cu inima slobodă, Doamna Ana mai deunăzi zicea: „Nu e nimerit, prea cucernice, acum cînd ţara e pustiită, de la Nicopolul Mic pînă la Rovine, de urgia ce a fost..”. Şi e drept, Stancule; pe unde trecu turcul nici bob, iar încoace, mulţimile ca potopul lăcustelor!

Întunericul înghiţise întinderea curţii în care se mărunţeau capela şi chilia călugărului. Clopotul Sînnicoarei se porni iar, pe neaşteptate, acoperind cu dangătele sale paşii apăsaţi ai clopotarului. Cînd să iasă pe portiţa ce da în Curtea Domnească încetă. Se opri şi întoarse faţa înspre deal, mirat. Urechea lui prinse şuşoteala unor glasuri dincolo de împrejmuire, lucru ce-l pironi pe picioarele răşchirate. Auzul lui, mai bun decît văzul,

desluşi şi înţelesul unor vorbe: „Măria Sa Ştefan o vrea cît mai curînd...”.

Mitropolia îşi trimise răspunsul vuitor înspre catolica Sînnicoară, pe deasupra aşezării domneşti. Stancu se lipi de zid, apoi se cuibări sub împletitura deasă a coardelor de „Barba caprei”, ce acopereau coama pe toată întinderea, pînă la poarta cea mare. Frunzele foşniră doar în urechile lui, de ajuns însă ca el să rămînă încremenit

— De vrei, o să se poată, dacă vor şi ceilalţi. Dreptatea e de partea Măriei Sale, cînd vă grăbeşte. Iscălitura ori cuvîntul unui Crai nu ţine mai mult decît un peşte nesărat!

Se auzi un hohot de rîs, tînăr, scurt şi batjocoritor.

— LuiMuşat meteahna asta,a crailor ia adus foloase!

— Polonezul e tare schimbător! După cum bate vîntul! Pînă nu de mult sufla cel al lui Roman şi al lui Mircea. Acum povăţuitorul său e Vitold, puternicul său vasal, ducele Litvaniei[2].

Clopotarul Sînnicoarei se încrîncena; pesemne, cu ultimele puteri, acolo în clopotniţa de pe deal, c-atît de gîtuite răsunau strigările clopotului său. Mitropolia a toată Ungrovlahia[3] se prefăcu a nu le fi auzit şi n-a catadicsi a-i mai răspunde.

La Curte, la ceasul acela se afla nu numai înaltul prelat Kyr Antim, ci şi celălalt, Athanasie al Mitropoliei Severinului, sosit într-o caretă aurită la numai o săptămînă după alungarea lui Ildîrîm peste Dunăre.

Stancu zări o umbră neagră, deşirată, apropiindu-se. Uitase cu totul de călugărul Paisie. Ieşi de sub coarde şi merse ca o matahală să-l întîmpine.

— Tiii, ce spaimă-mi trăseşi, Stancule! îi vorbi, sugrumat, călugărul.

Înţelegînd iute că dincolo de portiţă se petreceau lucruri de seamă — după schimonoseala clopotarului — amuţi. Îl urmă, păşind în vîrful ghetelor, ţopăind ca un cocostîrc. Mersul lui Stancu aducea mai mult cu al unui măscărici ghebos. Rămaseră ţintuiţi, ascultînd.

— Nu mi-am pus pielea-n saramură pentru nişte vorbe de-a surda! Ai citit ce scrie Măria Sa? A-ntocmit lucru cu şiretenie. Slovele nu cuvîntă decît ce trebuie. S-a ferit. Slovele sînt ca

---

[2] Lituania (numele străvechi).

[3] Înfiinţată de Patriarhia din Constantinopole în 1359, la Argeş. Pe ruinele sale, Neagoe Basarab clădeşte Biserica Curtea de Argeş.

pumnalele, pricinuiesc rău de cad în mîna cui nu i se cuvin. Poveţele sale o să ţi le picur în urechea domniei tale. Te aştept chiar astă seară.

— Nici gînd să pot lipsi de la ospeţia lui Mircea. Şi nici mîine dimineaţă de la Mitropolie. Abia mîine seară dacă am să fiu slobod!

— Ei, tinere, îmi pare mie, ori de teamă inima nu-ţi mai dă ghes să apuci sceptrul ţării?

— Ssst! Nu ridica glasul! Cîtă vreme nu se rotunjesc cuvintele, dai şi nu prea dai crezare celor ce se vîntură. Acum, că au amuţit cu totul clopotele...

— Dacă locul nu e potrivit pentru nişte vorbe de taină, de ce ne-am aşezat lîngă zidul acesta?

— Într-adins, boierule, într-adins, pricepi? De ar întreba cineva: „L-ai văzut?”. „Ce-ar putea răspunde?”.,,Da, intra cu un pan[4] în curtea capelei domneşti”. Ori: „Parcă-l zării pe boier ieşind de acolo cu un oaspete de seamă...”.

— Hm, o să se bucure Muşat să afle chiar din gura mea că ai hiclenie de uzurpator. Ştie că mă pricep la oameni...

Nici vorbele, nici rîsul nu-i fură pe plac celuilalt. I le întoarse mîniat:

— Pe mine, să ştii, domnia ta, mă vor boieri de seamă. Pe Muşat l-a aşezat pe tronul Moldovei Vitold al Litvaniei.

— Cu astfel de vorbe răsplăteşte domnia ta bunăvoinţa ce ţi-o arată stăpînul meu?

Se pogorî tăcere grea.

— Ar trebui să-mi laşi scrisoarea să le-o arăt boierilor.

— E mai bine să stea la mine pînă mîine seară. Vreau răspuns scris. Să iscălească şi dregătorii!

Celălalt îndrugă ceva, supărat.

— E vremea să plec. Clopotul capelei nu mai trage de mult şi s-ar putea... Dinspre Biserica Domnească n-avem de cine ne feri. Clopotarul seamănă, e drept, cu o dihanie, dar nu e-n toate minţile. N-ar pricepe nimic, chiar dacă ar asculta. Te însoţesc pînă la ieşire. Străjile nu s-au schimbat. Bine ai făcut că te-ai dat drept liovean[5]. Moldoveni nu se prea văd pe aici, iar poruncile s-au înăsprit împotriva lor. Cît va sta în picioare hrisovul[6] de

[4] Nobil polonez.

[5] De la Liov, oraş polonez (Lwow).

[6] Tratatul încheiat la Lublin în 1390, cu regele Poloniei.

învoială cu Vladislav Iagelo, polonezii sînt ocrotiţi.

Capitolul II
SOSEŞTE O CALEAŞCA

Înţepenit de nemişcare, înfiorat de cîte pricepuse, călugărul ramase o vreme descumpănit.

— Trebuie să-i văd faţa hicleanului, rosti uluit, şi acest gînd îl însufleţi.

Pătrunse prin portiţa deschisă în marea Curte Domnească, urmat de clopotar. Casa Slujitorilor părea pustie, căci cei ce locuiau în ea erau adunaţi în Casa Domnească.

Rădvanele încăpătoare, trase de multe perechi de cai, poposiseră în curţile de la Argeş: unele de dincolo de fruntariile ţării, altele din cuprinsul acesteia, din îndepărtata şi mărginaşa Podunavia — ţara lui Dobrotici, de la marea cea mare şi Dîrstor — din Făgăraşul şi Amlaşul de peste munţi; din Banatul de Severin şi chiar de mai departe, de pe întinsele feude cu castele stăpînite de Doamna Mara, între fruntariile regatului unguresc.

Cîteva căleşti, sosite mai din timp, trăseseră sub coroana pîlcurilor de pini ce înconjurau pe trei părţi Casa Slujitorilor. Comisul se îngrijise ca celelalte să fie duse la adăpost, iar caii cei falnici ai caretelor crăieşti să primească îngrijiri chiar în grajdurile domneşti. Împărţise porunci prin pîrgarii oraşului către hanuri şi către negustorii înstăriţi din tîrg, să facă loc în curţile şi grajdurile lor rădvanelor boiereşti. Alţi oaspeţi fuseră găzduiţi de Mitropolie, Sînnicoară şi conacele din împrejurimile Cetăţii de scaun.

Numai Moldova nu trimisese nici un curtean. De cînd Ştefan Musat îl alungase din domnie, cu ajutor străin, pe unchiul său, Roman, aliatul Ţării Româneşti, Mircea întreţinuse legături, mai departe, cu fugarul.

Cîmpurile de la marginea oraşului, de pe care se strînsese nu de mult recolta acelui an, 1394 — an sortit pentru ţară să se sfîrşească în lipsuri şi suferinţă — fuseseră preschimbate, ca şi zăvoaiele Argeşului, în adevărate tabere de popas peniru cei necuprinşi de zidurile cetăţii: ostaşi de pază ai rădvanelor, însoţitori înarmaţi ai chervanelor burduşite cu mărfuri, surugii ai căruţelor încărcate cu lacre, cuiere, coşuri pline cu lucruri de trebuinţă pentru seniori şi oşteni, cu arme şi alte marafeturi.

Că lungi, grele, nesigure erau drumurile răsăritene, de cînd se aşezaseră osmanlîii la Dunăre!

Din necuprinsele păduri ale Valahiei aţineau calea caravanelor haiducii, ori se iveau jivinele temute. Mai înfricoşătoare decît toate rămîneau însă cetele azapilor şi achingiilor[7], lacome nu numai de jafuri, dar şi de sînge de ghiaur.

Veşmintele muntene se împestriţau în tot locul cu cele săseşti, ungureşti, poloneze, greceşti, sîrbeşti şi bulgăreşti.

Toată negustorimea nordului, a sudului, surprinsă la drum de atacul fulgerător al lui Baiazid, bătuse în retragere spre muncelele apărate de cetăţi puternice. Cei din miazănoapte nu mai cutezaseră să coboare la Dunăre, iar cei din miazăzi socotiseră că n-ar mai avea rost să pribegească peste munţi, către Polonia şi Litvania, prin Moldova, de vreme ce puteau face schimburile pe loc, la adăpost, aici unde se afla şi oastea lui Mircea. Se zăreau ici-colo şi straie veneţiene, ba şi genoveze. Cei dintîi îşi vindeau armurile şi cămăşile de zale, mult preţuite, în ţările dunărene, ceilalţi se perindau dinspre puternica lor cetate, de pe ţărmul italic, spre Chilia, de la gurile Dunării, pe care o stăpîneau în cîrdăşie cu otomanii. Surprinse la Nicopolul-Mic[8] de oastea biruitoare a lui Mircea, corăbiile lor, încărcate cu mărfuri pentru Buda şi Viena, se buluciseră, fără vrere, în micul port-cetate.

Golite grabnic în chervanele prinse de la turci, mărfurile fuseseră îndreptate spre nord, cu genovezi cu tot, însoţite de străji muntene. Prin trădarea unui oştean dîrstorean, scăpaseră înspre Sibiu, dar saşii, prieteni ai voievodului, şi prijunaseră la ieşirea din trecătoare şi, prin Cîineni, făcuseră cale întoarsă împreună, spre mînăstirea Nucet. De acolo luaseră drumul Argeşului. Sibienii se bucurau de înfrîngerea Ildîrîmului, dar şi de prilejul de a-şi tîrgui mărfurile cu neguţătorii îmbulziţi în tîrgurile transalpine.

Strecurîndu-se pe urmele călugărului, de-a lungul zidului, spre arcadele marii porţi de la intrare, Stancu îşi ţinea cu greu răsuflarea.

Licăreau faclele străjilor. Se opriră cu spinările tîrşite de perete.

— Să-i prindem! gîfîi în ceafa călugărului, şi să-i înfăţişăm Măriei Sale spre judecată.

---

[7] Pedeştrii şi călăreţi turci.

[8] Cetatea Turnu: i se mai zicea şi Nicopolul-Mic.

Simţi cum îl furnică muşchii braţelor, cum i se umflă sub mînecile cămăşii ude de sudoare. Degetele lui se încordau, se încleştau, de parcă ar fi avut la îndemînă gîtlejul trădătorilor.

Mintea călugărului lucra înfierbîntată. „N-ar fi cuminte aşa. Capetele celor doi ticăloşi nu i-ar aduce nici un folos Domnitorului. Boierii uneltitori s-ar lepăda ca de Satana de alesul lor. Capătul firului duce la ghem... Cum să le ies în faţă şi ei să nu ştie?”

Umbrele celor urmăriţi înlemniseră după intrîndul porţii. Ce se petrecuse oare?

— Stancule, ia-te după ei! Te cred un nătîng: fă pe nătîngul! Aţine-le calea şi nu-i slăbi! Te aştept pe podeţul din uliţă.

Se trase îndărăt. Clopotarul se feri într-o dungă, dar se simţi îmbrîncit de nişte mîini osoase:

— Du-te, Stancule, du-te, ce mai stai?

După o clipă îl înghiţi bezna.

Stancu mergea înciudat, întrebîndu-se cum să le ţină calea dacă ei stau înăuntru.

Călugărul nu merse prea departe. Lucra iute, lîngă zid, să sfîrşească atît cît dăinuia întunericul. Se temea să nu fie surprins de străjjle care ar fi ieşit în întîmpinarea celor doi. Suflînd greu, izbuti să ridice o piatră şi s-o împingă într-o parte. Găsi belciugul de fier pe care-l căuta şi trase de el cu toată puterea braţelor, cu picioarele înfipte pe marginea desfundăturii. Chepengul se ridică cu un scîrţîit, fapt ce-l făcu să încremenească pentru o clipă, ascuţindu-i auzul. Pe dibuite, dete de treptele scării. Se opri să sprijine în cap acoperişul de lemn, apoi îl lăsă să cadă şi coborî în puţul adine al ascunzătorii. Deasupra chiţcăi un liliac uriaş, ce-şi lovi mantia întunecată de coama zidului. Trezi cucuveaua de pe turlă, care zburătăci cu un vaiet prelung, sinistru, spre plutele Argeşului.

Stancu o auzi, se înfiora şi mormăi cîteva blesteme pentru cobitul ei.

Atmosfera grea fu risipită pe neaşteptate de glasuri vesele, zbucnite dinspre Casa Domnească. În fruntea unui grup înainta un ostaş voinic, cu o faclă în mînă, ce îndruma calea spre poarta însoţitorilor săi. În urma lui păşeau pajii Măriei Sale, purtînd, de asemenea facle, iar la o oarecare distantă cîţiva cavaleri tineri, în straie de sărbătoare.

Uneltitorii se făcură una cu zidul. Greu puteau fi zăriţi de la

depărtarea aceea. Grosimea arcadelor se aşează curînd între ei şi alaiul ce ajunse la poartă.

Clopotarul îşi frămînta mintea ce să facă. Auzi un duruit de roţi ce răzbea dinspre şosea. Strigăte puternice, ostăşeşti acoperiră orice alt zgomot. Poruncile mergeau din om în om către străji.

O umbră se desprinse cu iuţeală, repezindu-se înspre Casa Domnească. Nu mai rămase decît una lipită acolo, la cîţiva paşi de clopotar. Stancu vru să se arunce pe urmele celui fugit, dar se opri descumpănit. Umbra răzleţită nu se mai zări, pierise în întunericul curţii. „Pe unu-l pierdui", gemu neputincios. „Să nu-l scap şi pe ăstălant. Se trage tîlharul tot spre casa Măriei Sale!"

Stancu porni cu paşi apăsaţi, bombănind, fără să se mai ascundă, ca şi cum atunci şi-ar fi sfîrşit slujba. Iscoada se zăpăci şi o luă spre poartă. Stancu căută hangerul[9] prins de cingătoare. Îl scoase, dar îl vîrî iute la loc, în teaca de lemn, bolborosind: „Ce să fac cu el? Nici cu mîinile n-am ce face. L-aş trage colea şi nimeni nu m-ar vedea, şi aş scoate din el şi laptele supt din ţîţa mume-si! Numai că porunca Sfinţiei Sale e alta!"

Slobozi o înjurătură şi clătină capul a mare nemulţumire.

Omul îmbrăcat în straie poloneze se opri. Clopotarul îl ajunse din urmă, rînjind. Răsucit pe călcîie, polonezul dete de faţa lui tîmpă. Din gura largă, cu buza de sus rotunjită într-o parte, ieşeau, năvală, gîfîiturile. Lumina slabă, răzbind de la faclele înfipte de o parte şi de alta a pereţilor, în inele late de fier, cădea chiar pe chipul lui. Răsuflarea namilei îl făcu să clipească, să se încreţească de spaimă şi scîrbă. Se trase de-a-ndaratelea spre oştenii de pază, amuţit, gata să strige după ajutor.

Stancu venea tot spre el, clătinat pe tălpile mari, late.

Suliţele străjilor se încrucişară, dar, recunoscîndu-l pe clopotar, ostaşii îşi pierdură înţepeneala şi în privirile lor iscoditoare sclipi hazul. Socotiră că pe drept se speriase cavalerul străin.

— Dete buzna Ildîrîmul în Curtea Domnească, nea Stancule?

— Hî-hî, cum să dea, dacă-l izgoni Măria Sa dincolo de apa cea mare?

Polonezul se întoarse cu faţa spre străji. I se zbătea falca.

---

[9] Pumnal mare cu lama încovoiată.

— N-ai de ce te-nfricoşa, Luminăţia Ta! Nea Stancu nu e un tîlhar din cei care aţin calea boierilor şi neguţătorilor cînd pică noaptea.

— Ba şi tîlharii, de vrea să ştie Domnia Ta, se tem de pumnalul clopotarului.

— Hî-hî! rînji namila, arătînd hangerul cavalerului.

Se răsuci spre ostaşi.

— E al lui Costea şi sughiţă a plîns, Azapul, azapul...

— Lasă, nea Stancule, ştim povestea, hal, du-te acasă! Vine caleaşca. Poftim şi Domnia Ta în lături, boierule!

— Loc, loc! Faceţi loc! Soseşte fiul Măriei Sale, coconul Mihail!

Pajii mergeau iute, în fruntea alaiului. În jurul căleştii zburdau, veseli, prietenii ieşiţi să-l întîmpine pe tînărul prinţ. Nu era singur. Îl însoţeau jupîn Manea şi egumenul[10] mînăstirii Nucet, zisă şi Cozia după numele cuman[11] al nucilor ce creşteau, pădure, la poalele adăpostite de vînturi ale muntelui.

Un grup de oşteni înarmaţi închideau cortegiul care dispăru dincolo de arcade, în curtea largă.

---

[10] Stareţ.

[11] În cumană, coz - nucă.

Capitolul III
ISCOADA

Cu ochii pe caleaşca, clopotarul uitase de iscoadă. Îi zări umbra subţire, pierind spre uliţă. Simţi cum pumnii i se rotunjesc măciucă şi porni pe urmele polonezului cu capul în piept, ca un bour înfuriat.

— Uitaşi de podeţ, Stancule? auzi mustrarea prea cucernicului Paisie.

Glasul călugărului tremura, căci abia reuşea să-l oprească pe Stancu; se scutura năuc, înverşunat, ca apucat de-a binelea. Sutana călugărului era murdară da moloz şi păienjeniş, deşi o scuturase zdravăn cînd ieşise din îngustimea ascunzătorii. Puţul se lărgea jos într-o hrubă boltită, sprijinită pe stîlpi, cu deschidere pietruită, înaltă cît un stat de om, ca un şanţ, spre zidul din afară. O străbătuse orbecăind, pe lîngă pereţi, aplecat din şale. Se luptase mult să înlătura lespedea ce închidea ieşirea şi pusese piciorul chiar sub zid. Adăpostit în dosul molizilor ce mărgineau împrejmuirea, se strecurase spre uliţă. Zărise şi el străjile de la poartă nemişcate. Din curte răzbăteau glasuri voioase. Galopul unui cal îl alungase de acolo nedumerit, dar neclintit să-şi îndeplinească planul. Alerga pe uliţă, prin beznă, spre oraş, cu poalele sutanei într-o mînă. Se opintise apoi pe treptele de piatră ale unei case slab luminate, şi pierise în golul săliţei de la intrare. După puţină vreme se ivise din nou, gonind înapoi către Curtea Domnească şi rămăsese la pîndă în spatele unui stejar ce străjuia podeţul din uliţă. Zărise un ins subţirel, depărtîndu-se cu iuţeală de alaiul care întîmpina caleaşca. Sabia cavalerului sclipise ca o stea îndepărtată. Recunoscuse apoi statura uriaşă a clopotarului venind în urmă.

— Uitai, Sfinţia Ta! Pe ălălalt îl scăpai. De nu-mi dai pace, îl pierd şi pe ăsta.

— Nu te mai scutura aşa!

Clopotarul răspunse cu bodogăneli şi sudalme strivite între dinţi.

— Uşurel după el!

— Dac-aşa zici...

Paşii urmăritorilor se fereau, ai iscoadei bocăneau pe caldarîm, coborînd uliţa în partea de jos a oraşului. Stancu se nelinişti, nu mai avea răbdare să tot pîndească de după colţul

caselor de meşteşugari.

— Hî-hî! Te pomeni că a mas chiar la hanul din vale!

— S-ar potrivi bine, Stancule?

Pe clopotar îl prinse veselia, dar călugărul era frămîntat de gînduri.

— Mergi mai încet, nu da aşa năvală!

Îl trăgea de suman, pîndind cu privirea în toate părţile. Stancu nu mai avu vreme să se mînie, căci pe neaşteptate văzu umbra slăbănoagă a polonezului învălmăşită între alte două, spătoase, adevărate huidume.

— Tîlharii! O să-l ucidă! rosti sugrumat, vrînd să-i sară în ajutor.

Călugărul rîse uşurel.

— Nu te-amesteea!

Auziră apoi strigăte.

— Săriţi! Mă omoară! Mă...

Polonezul rămase întins la pămînt.

— Du-te de ridică napîrca!

Clopotarul rînji în întuneric batjocoritor.

— Ţi-o mulţumi cu o ulcea de must.

— Hi-hi! pe a lume, că-n asta...

Călugărul îl împinse.

— Să-l duci pînă-n culcuş! Nu e mort: pricepe odată!

Stancu rămase năuc, sfredelit de un gînd necuviincios: „Diavoleşte mai lucrează mintea Sfinţiei Sale!”.

Zbieretele polonezului tăiară liniştea nopţii la fel de înfricoşătoare ca vaietele bufniţei.

— M-au prădat! M-au prădat! Punga mea! Tunica... tunica mea... tunica...

— Hî-hî! Nu mai jelui atîta ţoala, c-ăi mai fi avînd altele.

— Tot mi-au luat, tot!

— Ba tot nu, dacă-ţi lăsară viaţa!

Îi hîhîîa în urechi, încercînd să-l ridice de brăcinar. Noaptea era răcoroasă şi omul tresălta cu spasme. După ce-l aşează pe picioare, clopotarul îşi scoase sumanul lui ponosit şi i-l aruncă în spinare,

Mirosul iute, de sudoare, îl făcu pe polonez să se strîmbe, lepădind cu silă haina de pe umerii săi.

— Nu-mi trebuie! rosti, clănţănind din dinţi.

— Hî-hî, eşti năzuros! Apăi tremură pîn’ te-ăi încălzi!

Hazul ce-l făcea clopotarul, rotindu-se în jurul prădatului, îi păru acestuia sumbru, dar nu se îndură să-l alunge.

— O duşcă nu ţi-ar strica, ascultă povaţa mea, mai adaose Stancu.

Boierul recunoscu atunci, îngrozit, glasul clopotarului.

— Dă-mi pace, smintitule!

— Uite că-ţi dau! şi se prefăcu că pleacă.

— Stai, stai!

— Hi-hî! ‘mneatale ţi se rătăciră, se vede, minţile! Cînd zic hăis o iei pă cea...

Vorbele i se înecară într-un sughiţ adevărat, care nu-l mai părăsi pînă la han. Iscoada îşi urma drumul după Stancu, îngrozit, amuţit de mare spaimă.

În preajma hanului, la o răscruce de uliţe, călugărul se ivi din nou, ţinindu-se la mare depărtare de ei.

Auziră larma celor din crîşmi.

Clopotarul intră pe urma străinului şi trîntind uşa cu zgomot, păşea cu rînjetul lui spăimos.

De pe prispa îngustă, privirea iscoditoare a călugărrului nu zărea mare lucru prin fereastra afumată, aburită, a crîşmei.

Mirosea a pastrama friptă şi a peşte. Vremea culesului viilor se sfîrşise în podgorii. Mustul curgea gros, lipicios, tulbure, din zdrobitori, luînd drumul crîşmelor şi hanurilor presărate prin toate tîrgurile ţării, pe drumurile umblate de chervane şi carete. Mînăstirea Cozia, care stăpînea pămînturi întinse în Vîlcea, date cu hrisoave domneşti, îşi trimitea prin posluşnicii săi, la Argeş, o parte din strugurii şi mustul podgoriilor vestite.

Călugărul se foi ce se foi, apoi plecă îngîndurat. Pricepuse oare clopotarul planul său? Tîrgoveţii îl socoteau smintit, dar el ştia că-i doar ursuz, şi zdruncinat de cînd îşi pierduse singurul fecior, pe Costea, cu trei ani în urmă, cînd năvălise de peste Dunăre oastea lui Firuz-bey. Osmanlîul, după ce lovise Vidinul — unde nu întîmpinase o prea dîrză împotrivire — (ţarul Stratimir surprins şi înfricoşat, închinîndu-se degrabă sultanului, cum făcuse şi fratele său Şişman din Tîrnovo), se abătuse pe malul stîng, să pustiască şi o parte din Ţara Românească. Oştenii munteni, în frunte cu Mircea, îl siliseră să se retragă. Lui Costea îi străpunsese şoldul un azap. Vatămătura s-ar fi vindecai, dar năvălise din urmă un achingiu şi copitele roibului său îi zdrobiseră capul.

Străinii de la mese se holbară la cei intraţi, cu rîsul prefăcut în strîmbături. Doi tineri în straie poloneze săriră în întîmpinarea iscoadei. Feţele lor arătau grozav de îngrijorate. Celălalt aproape că nu-i vedea, atît de rătăcită îi era privirea. Îl traseră spre masa lor, vorbindu-i în şoaptă.

Clopotarul înfruntă nepăsător privirile şi tăcerea ce se aşternuse stingheritoare, îndreptîndu-se spre o canapea de lemn. Împinse mai încolo trupul unui beţivan căzut cu faţa-i bărboasă peste braţele adunate şi se prefăcu însetat, izbind în lemnul mesei lungi cu pumnul lui cît un baros. Chipul iscoadei se răsuci, în sfîrşit, spre lumină, după ce se lăsă sleit de puteri. Între cei doi, şi faţa lui smeadă, clonţoasă, cu gura tivită, cu uitătura ochilor rea, întunecată, clopotarul n-avea s-o mai uite. Cu aruncături piezişe spre cei care îi cercetau uimiţi, tinerii traseră spre ei ulcelele, le închinară cu prefăcută veselie spre prietenul lor, strigînd să le mai fie adusă una.

Văzîndu-se uitat şi de iscoadă şi de ceilalţi, care se apucaseră din nou de trăncăneală şi băutură, Stancu se ridică de la masă şi merse tîrşîindu-şi paşii înspre bucătăria hanului.

„Slutul!” Şoapta, scăpată cu teamă în han, nu-l răsuci, numai muşchii braţelor i se încordară ca nişte odgoane ce priponesc o corabie.

Hangiţa îşi răsuci spre el faţa încinsă de para focului. Aplecată asupra vetrei, mesteca de zor într-o strachină mare nişte cocă pentru minciunele. O tavă rotundă, de aramă, le prijuna, rumenite, clădite ca o claie căreia îi trebuia scos vîrful.

— Ia te uităă! Ce te adusă-ncoace? De ai vreo vorbă cu Dincă al meu, dute-n curte, c-acolo-l găseşti! Roboteşte cu argaţii pe lîngă căruţe. La noapte pleacă după sare. Cine ştie cînd se întoarce! oftă.

Îşi şterse colţul ochilor codaţi cu şorţul, vrînd să-i arate că o să se prăpădească de grija şi dorul hangiului. De vîrstă mijlocie, trupeşă, cu pielea lăptoasă, braţele rotunde, cu gropiţe la cot, cu faţa lată, netedă, albă şi curată, cu ochi verzi sub sprîncene negre, era încă atrăgătoare. Tîrgoveţii ştiau că mai păstra năravul pentru care Dincă şi-i părăsise pe-ai lui, ca să se însoţească cu o vicleană.

— Ba, mi-e sete, mormăi clopotarul, neluînd în seamă sclifoselile ei.

— Nu-mi mai văd capul de treburi! Ia-ţi şi singur. Aşază-te

colo şi nu-mi sta în drum!

Femeia arunca una după alta minciunelele într-o tingire cu unsoare încinsă. Aşa cum se umflau, rumenindu-se ca aurul vechi, la fel sporea ciuda muierii.

Clopotarul se aşează cu o privire cruntă. Dar pe ea n-o speria. Îl cunoştea bine. De-l luai cu binişorul, nu-ţi mai pleca de pe cap, îl întindeai ca pe o foaie de plăcintă, şi tocmai de acest îucru se ferea ea acum, cînd avea atîta zor. Văzînd că n-o să se urnească cu una cu două, îi strigă:

— Ia-ţi must şi nişte pastrama! Poate-mi umpli şi mie putina cu apă. Argaţii sînt care-ncotro, iar Licsandra la fîntînă. Abia mă mai ţin picioarele. Dau zor, ca să am pace mîine.

Cu o crăcăna de fier scotea minciunelele, iar gîndul la petrecerea de a doua zi o mai îmbuna.

— Lume multă la Curte, hai? Ce-o fi dimineaţă la Mitropolieee! Numai lui Dincă nu-i pasă. Se găsi să plece la Ocna Vîlcii[12]! Dar io tot o să mă duc.

Clopotarul îşi hălpăia bucata de pastrama tăcut. Capul unuia dintre polonezi se ivi de după uşor.

— Pînă cînd să tot strigăm după băutură? întrebă supărat.

— Acuşi, acuşi, făcu hangiţa, trăgînd tingirea de o parte.

Capul se trase îndărătul uşii.

— Nu se mai duc dracului la culcare beţivii ăştia!

De blestemat blestema, dar îşi potrivea testemelul pe cap şi îşi netezea sprîncenele subţiri. Cu un surîs şăgalnic se îndreptă spre sala crîşmei. Cînd se întoarse nu-l mai găsi pe Stancu. „Smintitul s-a dus să-mi umple putina cu apă”, se socoti ea mulţumită că-i dăduse pace.

Stancu îşi băuse mustul şi ieşise în curte. La numai cîţiva paşi o întîlnise pe Licsandra. Ducea o vadră pe cap şi în mînă o doniţă. Pe faţă i se prelingeau, ca nişte lacrimi, picături de apă de pe doagele înflorate cu fierul ars.

— Doamne, nea Stancule, ce faci pe aici?

— Toate bune, rosti, şi palma lui lată o opri în drum. Varsă apa şi-ntoarce-te la puţ!

Licsandra îl privea năucă. Adună în pumn picurii ce se scurgeau de pe faţa ei frumoasă în sîn, azvîrlindu-i cît colo. Dete apoi uşurel din cap, ascultîndu-l.

---

[12] Ocnele Mari, în judeţul Vîlcea, rea mai veche salină din Ţara Românească.

Lîngă magazii, argaţii zdupăneau. Glasul lui Dincă bodogănea de mama focului.

Capitolul IV

FIUL CAVALERULUI NEGRU

Cocoşii trîmbiţau miezul nopţii. Cînd şi cînd faclele străjilor licăreau. Paşii lor apăsaţi, rari, răsunau pe caldarîm, după care ţîşnea prelung chemarea de recunoaştere: Huuuu-huuuuuuu!

Se roteau împrejurul zidurilor înalte. Cu acelaşi ţipăt de huhurez răspundeau cei trei ostaşi aflaţi în curtea Bisericii Domneşti.

✯

Piatra de lîngă zid fusese aşezată la loc şi doar un ochi ager ar fi observat, în plină zi, ţarina amestecată cu fărîme de lemn putregăios, risipite pe jos.

Casa Domnească părea cu totul cufundată în somn şi-n întuneric, dar părea numai. O fereastră lăturalnică, dinspre apus — acolo unde curtea se strîmta spre împreunare — mai era luminată.

O bătaie uşoară în uşa iatacului îl făcu pe Domnitor să tresară la masa de lucru, deşi îşi aştepta musafirul nocturn. Găsise rînduite de grămătici, spre citire, numeroasele scrisori sosite la Curte, de pretutindeni, din Europa, purtînd sigilii crăieşti sau numai peceţi de ale cetăţilor, mai toate în limba latină, către „Ilustrul Principe, Domnul Mircea, Voievodul Transalpin, Comite al Severinului, Despot al Ţării lui Dobrotici şi al Dîrstorului, Duce al Făgăraşului şi Amlaşului”, slăvind noua sa izbîndă asupra osmanlîilor, numindu-l „Principe între creştini cel mai viteaz şi cel mai ager...”.

Stareţul Sofronie, al Mînăstirii Cozia, se strecură în odaie.

— Un lucru însemnat te aduce la mine, preacucernice, la un ceas atît de nepotrivit? La ospeţia mea te-ai ferit să vii, în schimb mi-ai trimis vorba prin Mihail să-ţi îngădui a mă vedea în taină.

— Chiar aşa, Măria Ta. La cină nu mi-a dat ghes inima să mă-nfăţişez, ştiind ce ştiam...

— Pofteşte pe scaun, să vorbim pe îndelete!

Stareţul rămase în picioare, cercetînd cu o privire bănuitoare uşa prin care intrase, apoi fereastra.

— Măria Ta, te paşte primejdie mare! îngăimă cu glas răguşit, înăbuşit de palma cu care-şi acoperise gura.

— Nu te feri, vorbeşte slobod, boierul Baldovin veghează.

Stareţul se linişti în parte.

— Singur, dregătorul Baldovin nu te poate apăra de duşmani, Măria Ta. În seara aceasta, fără să ştii — cum să ştii? — ai stat la masă cu hiclenii.

Domnul, de vîrstă mijlocie, uscăţiv, înalt, îmbrăcat cu o tunică scurtă, de culoarea vişinei coapte, în solzi mari, cu ciorapi lungi cafenii, îşi descinsese cingătoarea de care atîrna sabia-i scurtă, aruncînd-o pe patul îngust. Sări din jilţ cu o plivire vie, aprinsă. Ochii mari, adînciţi în orbite, erau ai răposatului său părinte, Radu Negru-Vodă. Genuncherele late, cu acvile bicefale deasupra, foşniră ciudat, ca şi cum măiastrele păsări s-ar fi trezit din somnoroasa lor încremenire, înfoindu-şi penele.

— Cine mă vinde, cui, şi care e preţul vînzării?

— Preţul e mare, Măria Ta: tronul.

Ochii domnitorului se închiseră uşor. Se trase înapoi spre jilţ, impunîndu-şi greu stăpînire.

— Adică, viaţa mea. Cît trăiesc... Numele hiclenilor...

— O, dacă l-am şti!

— Al cumpărătorilor atunci!

Stareţul se căută în mîneca sutanei, de unde scoase nişte suluri şnuruite.

— Solii s-au îndreptat spre mînăstirea noastră, după zvonul că te-ai afla acolo, dar tocmai plecaseşi. Aici n-au cutezat a veni. M-am pornit iute încoace cu coconul Mihail. Ziua de mîine n-o să-i lase Măriei Tale vreun răgaz.

Domnitorul desfăcea sulurile domol, ascultîndu-l pe egumen cu luare-aminte.

— Cine să-mi stea împotrivă tocmai acum, cînd l-am alungat pe Baiazid peste Dunăre, biruit şi ruinat?

Stareţul tuşi sec, să-şi dreagă glasul.

— Urzeala e ticăloasă. Le-am sucit şi răsucit pe toate, cu trimişii mărimilor lor. Crunta primejdie ai îndepărtat-o, Ildîrîm nu va cuteza să te înfrunte prea curînd. Ba poate că înţelepciunea l-o îndemna să stingă din mintea sa visul nebunesc de a aduce la supuşenie toată creştinătatea. A pierdut şi multe oşti. Cît se temură de paşalîc, boierii săriră ca unul, să-şi apere moşiile lor, vezi bine, ca să nu fie date de sultan timaruri spahiilor lui.

Egumenul se opri, stînjenit de privirea înflăcărată care-i pîndea fiecare euvînt.

— Acum, însă?

Glasul întreba asprit, uscat

— Nu le-a mai rămas decît frica de puterea crescută a Măriei Tale.

— A ţării, nu a mea!

Domnitorul îşi lipi spinarea de spetează, se încorda dîrz, stînd nemişcat ca o statuie. Mîinile cu palme subţiri şi degete lungi, ca ale unui mucenic dintr-o icoană bizantină, se încordară peste cele două suluri.

— Zvonesc despre lăcaşuri pe care vrei să le ridici şi să le înzestrezi cu pămînturi boiereşti; de noi cetăţi, de o nouă Curte. Cum că ai să laşi Argeşul pentru Tîrgovişte, aşa cum părăsi bunicul Măriei Tale Cîmpulungul.

— Atunci primejdia venea de la miazănoapte! Argeşul era mai îndepărtat de angevini. La miazăzi aveam numai prieteni şi rubedenii.

— Pretind că o să le smulgi la mulţi dregătoriile. Călugării aud şi văd multe...

— Toate cîte am să le fac, spre binele ţării o să fie, spre folosul domniei mele nimic!

— Iscoadele uzurpatorului de la Suceava îi aţîţă. Stareţul făcu semn cu capul spre scrisori. Înţepeneala trupului din jilţ slăbi.

— Ştefan n-ar însemna mare lucru, dacă în spatele lui nu s-ar ascunde cine se ascunde! vorbi Mircea cu mînie, aplecîndu-se să citească.

O vreme domni tăcerea. Pumnul Domnitorului lovi deodată braţul jilţului.

— Poftim cum îl numeşte acest boier pe domnitorul lui: „Pribeagul Român...!”. Dar nu şi-a pierdut nici un drept! El e adevăratul domn al Moldovei! Îl slujeşte cu credinţă, dar se îndoieşte. Dacă ţi-e ştirbită nădejdea, nu vine nici izbînda! Trebuie să crezi cu tărie, să lupţi cu dirzenie şi înţelepciune!

Părea a-şi vorbi sieşi, urmmd să comenteze pe acelaşi ton scrisoarea.

— „Nepotul unelteşte să fiu îndepărtat”. Hm! Ţara mea va pieri înghiţită de cotropitorul Baiazid, pretinde el, povăţuit de marii lui seniori, căci Ildîrîm n-are de gînd să supere Polonia, nici Litvania, nici Moldova, dacă vor ajuta pe boierii potrivnici „valahului”, adică ai domniei mele, să-l înlăture. Aşa!

„Noul domn, oricine ar fi, se va bucura de bunăvoinţa

sultanului, dacă-l va recunoaşte de senior şi-i va plăti un mic peşcheş". Asta mai lipsea! Ştefan Muşat mă învinuieşte în faţa craiului polonez de hiclenie... Restul scrisorii îl citi în tăcere. Cînd sfîrşi, adăugă:

— Boierii rămaşi credincioşi lui Roman au prins o solie de-a nepotului: cutează cam mult uzurpatorul! Domnia mea nu va uita acest lucru!

Sulul sosit din Moldova fu aşezat alături, pe masa de lucru.

— Să vedem acum ce-mi dă de ştire voievodul Transilvaniei.

Capul pletos încuviinţa cu o legănare uşoară cele cuprinse în scrisoare. Ştibor mă pofteşte peste munţi. Cel mai nimerit, zice el, în cetăţile noastre de la Făgăraş sau de la Bran, şi cît mai curînd.

Stareţul îşi încrucişa braţele, ascultînd cu o faţă îngrijorată.

— Nu binevoieşte a mă vesti ce treabă însemnată are cu mine. De cine se teme? Nădăjduiesc că n-o să-mi pomenească şi el de cine ştie ce uneltiri! N-am vreme pentru asemenea nimicnicii!

Egumenul tresări.

— Măria Ta, gloriosul vostru unchi, Vlaicu-Vodă, a ţinut seama de povaţa prietenilor şi nu şi-a pierdut nici tronul, nici viaţa.

Domnitorul sări din jilţ aproape mînios, îl privi pe stareţ întunecat.

— M-ai lovit drept în inimă, preacucernice! De ce m-aş mira, cînd eu însumi...

— Iertare, Măria Ta, pentru cutezanţă...

— Cine o face întru adevăr şi dreptate, prieten îmi este! Linguşitorii îşi fac din mine un vrăjmaş!

— Erai, Măria Ta, atît de tînăr atunci!

— Poate că şi cel ce vrea să-mi ia tronul e tînăr.

— Bunica, Doamna Clara, o iubeaţi mult, tare mult. Era frumoasă, ştia să vrăjească pe cei apropiaţi.

— Pe tata nu, deşi îi era fiu bun, pe cînd unchiului Vlaicu, doar frate vitreg. Şi asta, preacucernice, pentru că Basarabilor le-a stat mintea numai la slobozenia ţării. Samodîrjeţi[13] s-au numit cei dinaintea mea, şi nădăjduiesc că aşa va fi cît va dăinui neamul nostru!

---

[13] De sine stătător, independent.

Se preumbla prin încăpere înviorat.

— Dacă mi-ar pricepe gîndul şi Iagelonul, şi Angevinul, ce n-am putea înfăptui împreună! În loc să se sfădească amîndoi, să iscodească deşertăciuni, să dea crezare uneltitorilor! De-a surda mă învinuieşte Vladislav că-l stîrnesc pe Sigismund să lovească ţinuturile poloneze, că-l împing chiar spre Moldova! Uneltitori pretutindeni...

Se opri în faţa călugărului.

— Dar cum cămaşa e mai aproape de piele, Domnia mea are de gînd să-i lovească pe cei de la gurile Dunării. Am să alung de acolo, curînd iscoadele genoveze! Întoarcă-se acasă! Vreau ca noroadele Dobrogei mele să-şi ducă traiul în tihnă, să rămînă slobode! Cu adevărat nu mă pot bizui decît pe oastea mea, pe braţul meu!

Ochii negri priveau undeva, departe, peste făptura stareţului. Vedea desfăşurîndu-se pe o cîmpie întinsă Marea Oaste ce avea de gînd s-o alcătuiască. Oastea Mică de acum, alcătuită din curteni, din steaguri de judeţe, adică din boiernaşi, în frunte cu cîte un dregător din ţinut, şi din cete strînse şi înarmate de marii boieri, vasalii săi, de pe moşiile lor — nu mai putea face faţă urgiei ce ameninţa de pe malul drept al Dunării.

Se rupse din visul său măreţ, surîzînd cu tîlc.

— Ginerele lui Ludovic[14], deşi urmăreşte ambiţii deşarte, ne este, deocamdată, cel mai binevoitor. La ospeţia domniei mele cavalerii apuseni l-au lăudat în fel şi chip. Ar merita să ajungă împărat al Germaniei, ziceau unii.

Îl pironi deodată lung pe egumen.

—. Se pune la cale o nouă cruciadă, preacucemice. Sigismund a fost ales capul oştirilor. Cînd nu mai au ce jefui la ei acasă, în ducate, seniorilor apuseni li se face de ducă spre alte ţinuturi. Mi-au făcut înalta cinstire de a mă pofti şi pe mine. Iagelo, zice-se, nici n-o să ia parte, nici n-o să încuviinţeze panilor polonezi să facă aceasta, ca să nu-l supere pe Baiazid.

Rîse din inimă.

— Dar Măria Ta?

— Prin Ţara Românească n-am să le îngădui a trece, ocoli Domnitorul întrebarea. Adăpostească-i Viena ori Buda!

Cu mîinile prinse ghem, Mircea pironi friza din plăci de

[14] Ludovic cel Mare, regele Ungariei; ginerele său, Sigismund de Luxemburg.

teracotă ce înconjura partea de sus a pereţilor, într-un chenar lat, strălucitor. Episoade glorioase se înşirau pe acele plăci zmălţuite, începînd cu lupta legendarului Tihomir împotriva regelui angevin şi continuînd cu alte scene ale înaintaşilor.

— Ei au apărat ţara primejduită dinspre miazănoapte — rosti Domnitorul încet — sarcina domniei mele e să o păzesc dinspre miazăzi. Şi dacă-mi va sta în putere, dacă m-or înţelege şi ceilalţi pînă la urmă, să-i alung pe osmanlîi dincolo de strîmtoare.

— Cîinii, cînd se iveşte lupul, lasă cearta.

Braţele voievodului făcură un gest larg. Călugărul se trase spre uşă, cerindu-şi îngăduinţa să plece.

— Aici n-am la ce mai zăbovi, Măria Ta.

Egumenul făcu o plecăciune adîncă, ţinînd braţele vîrîte în mînecile rasei.

— N-ar fi rău să iei cu dumneata nişte hrisoave însemnate. Îi aduse o cutie din lemn de chiparos sculptată, de forma unui cufăraş. Pune-o la adăpost.

Stareţul ascunse micul sipet în lărgimea sutanei.

— Peste cîteva zile voi fi la Cîmpulung, apoi la Tîrgovişte. Am să poposesc şi la Cozia. De la castrul nostru Argeş am să vin. Abia atunci o să ştiu ce răspuns trebuie trimis binevoitorilor noştri prieteni.

Capitolul V
CHIPUL RĂMAS SUB MASCĂ

Casele, uliţele, grădinile, cîmpurile, zăvoaiele ieşirii din bezna nopţii, acoperite de brumă. Cerul, limpede, purta pe bolta vînătă luceafărul clipicios al dimineţii. De partea cealaltă felia de pepene a lunii aluneca pe nesimţite printre copaci. Ziua începea rece. Taberele de popas întreţinuseră focurile, iar acum le aţîţau zdravăn.

Călugărul Paisie coborî din clopotniţă, părăsindu-l pe Stancu zgribulit ca şi el. În urmă-i, clopotarul îşi frecă palmele îngheţate. Foşniră aspre ca nişte pietre de rîu. Aşezat pe ieşitura grinzii, se puse pe cocăit. Curînd răsuflarea îi hîrşcîi în pieptul păros, ca dinţii mari, încovoiaţi de vîrf, ai unui fierăstrău ce spintecă stejari bătrîni. Trudise la han în locul fetei, a argaţilor plecaţi la culcare, lucru ce o făcuse pe hangiţă să-i arate o bunăvoinţă şireată.

„Să mai dai pe la noi, Stancule! Uite nişte minciunele pentru lelea Măria a dumitale. Să le iei eînd pleci”.

Slujnicei, însă, îi azvîrlea numai porunci aspre, cumpănindule răutăcioasă. Clopotarul se mulţumise şi mormăie înciudat: „Acum mă trag la mine-n iatac, că nu-mi mai simţesc mădularele”.

După ce pierise haina, îi vorbise fetei în şoaptă. „N-o să te mai lăsăm aici. Ziceai că e bine. Dacă binele aşa arată, răul cum o fi?” Licsandra suspinase cu o mînă la gură: „Dumneata, nea Stancule, ştii bine că mi-e totuna de cînd...”, şi izbucni în plîns. El se necăjise. „N-o să-l plîngi toată viaţa, nefericito! Nu se cade! Muri pentru Măria Sa, care ne izbăveşte de păgîni. Îl jelueşti de trei ani încheiaţi, ajungă-ţi! Îţi faci mult rău. Ba le mai sfîşii inima şi altora...!”

Fata tresărise. Ghicea la cine şi fugea gîndul clopotarului: la ostaşul acela, pe nume Bărbat, din oastea Măriei Sale, care luptase în ceata lui Costea şi care nu numai că-l văzuse murind pe alesul ei, dar îl îngropase chiar cu mîinile lui. De cînd o cunoscuse şi îi vorbise ofta într-una, dar ea se prefăcea a nu pricepe.

Pe clopotar îl treziră propriile sforăituri. Speriat de zăbavă, trase cu opinteli smintite de frînghie. Dangătele izbucniră iuţi, scurte, înghesuite, dar pe încetul se răriră, devenind limpezi,

sonore, melodioase, cuprinzînd în valuri vibrante ţinutul întreg. Cu ochii închişi, clopotarul îşi înălţa trupul pe frînghie, şi-l zgîrcea înapoi, beat de oboseală, de nesomn, de singura lui bucurie, cîntecul clopotelor. Mitropolia răspunse într-un tîrziu. Dar ce aştepta Sînnicoara? Urechea lui, îndreptată înspre deal, nu prindea nici un sunet. Le-o luase înainte ca de obicei la amîndouă.

Trase ce trase apoi se opri. Îl văzu pe călugăr pîndind sosirea Domnitorului. Dincolo de zid, ocoli curtea dinspre Casa Slujitorilor boierul Baldovin. Se ivi şi Voievodul. Curteanul îl intîmpină aplecat. Zăboviră împreună, vorbindu-şi cu capetele apropiate.

Îl zări şi pe bătrînul Paisie şi se bucură că sosea neînsotit. Părea şi mai înalt în mantia-i largă, din pluş verde cu fir de aur, presărată cu corole galbene — ca un ostrov primăvăratec, năpădit de untişor înflorit. Îi ieşi înainte pe poteca îngustă, pavată cu lespezi de piatră. Domnitorul păşea împovărat de gînduri. După o plecăciune adîncă, Paisie merse în urma sa. Dete să-i vorbească, dar clopotul capelei porni să tragă. Aşteptă pînă ce domnitorul pătrunse între zidurile lăcaşului.

— Mărite Doamne...

— Aş vrea să rămin citeva clipe singur, preacucernice.

Călugărul se retrase cu un oftat uşor. Se temea să nu sosească altcineva intre timp. Frămîntarea nu-l lăsa să stea locului. Porni spre portiţă. De acolo putea pîndi în voie mişcarea celor de dincolo. Curtea se trezea. Slugile alergau cu treburi de la o clădire la alia. Boierul Baldovin se îndreptă spre poartă cu un grup de oşteni. Nu trecu mult şi într-acolo merse şi boierul Vlad, o rudă îndepărtată a Basarabilor. Şi el păşea îngîndurat, învelit în mantaua-i roşie. Înainte de a ajunge la străji, întoarse capul, cercetînd întreaga curte. Păru să vină spre portiţă, dar se răzgîndi, şi călugărul răsuflă uşurat.

Domnitorul se oprise în naos, căutînd cu ardoare privirea tatălui său, Radu Negru. Zîmbi împăcat cu propria-i conştiinţă. De foarte aproape, din stînga, fratele Dan îşi încrucişa şi el uitătura cu a sa. „Vreau să îndeplinesc ce te-a oprit pe tine moartea să faci!”

Şi ochii unchiului Vlaicu sclipeau limpezi ca iezările munţilor. Se bizuise pe braţul şi mintea lui, pe prietenia neclintită a unor slujitori. Şi el i se aruncase la picioare, jurîndu-i

credinţă pînă la moarte, după ce, din marea-i înţelegere, fusese iertat pentru că se lăsase ademenit de cuvintele mieroase ale bunicii. Se răsuci spre uşă, luminat la faţă, dar călugărul nu se zărea nicăieri. Pantofii ascuţiţi, cu vîrfuri încovoiate ca nişte mici galere romane, se traseră încet spre o strană. Trupul rămase nemişcat multă vreme. Mîinile descoperiră faţa prelungă doar la auzul unor paşi uşori, şovăitori.

— Ce aveai a-mi spune, credinciosule bătrîn?

Vorbele Domnului îl uimiră. Tuşi în pumn, să-şi recapete glasul, şi neliniştea îl părăsi.

— Mărite Doamne, la hanul din vale se află o iscoadă de-a Muşatului.

Mîna dreaptă a voievodului se adună, izbi în lemnul sculptat al stranei.

— Destul cu uzurpatorul! Nu-l face pe Domnul Ţării să-şi piardă vremea ascultînd poveşti despre nişte peregrini ce înserează pe la hanuri! Te trimit la boierul Baldovin!

— Cu neputinţă! făcu speriat Paisie. În noaptea aceasta, Mărite Doamne, am folosit fără îngăduinţa voastră ascunzătoarea sfintei biserici.

Ochii Domnitorului avură o scînteiere de mînie.

— Am fost nevoit.

— Hm, şi pentru ca păstrătorul tainei ascunzătorilor Curţii noastre Domneşti să nu fie dat în vileag, trebuie să-ţi rabd pînă la capăt...

— Poate că e o nesocotinţă, Doamne, cum bine vreţi să spuneţi, dar am făcut-o spre binele...

Îl opri cu un gest iute al mîinii, apoi îl îndemnă să istorisească ce avea de istorisit. În picioare, uşor aplecat, cu palmele încrucişate peste pieptul îngust, bătrînul depăna domol întîmplările din noaptea aceea, spăşit. Domnitorul hohoti deodată fără să vrea, lucru ce-l ului peste măsură pe monah, înţepenindu-l.

— Preacuccrnice, ai pus la cale o adevărată tîlhărie!

Capul alb, pletos, se înghesui mai mult, în piept, peste mîinile osoase.

— Şi cojocarii? întrebă deodată domnitorul.

— Mîna dreaptă şi-ar tăia-o pentru Măria Ta! se repezi înflăcărat.

— Atunci ar fi nimerit să-i avem în oastea noastră, se

înveseli voievodul. Şi pe clopotar, iar fata aceea de la han să o slujească pe doamna mea sau pe mama mea, am nevoie de cît mai mulţi credincioşi în jurul nostru.

Ochii înguşti ai călugărului cercetau chipul Domnitorului, bănuind batjocura, dar văzură că-i cuvînta cu convingere şi bunăvoinţă,

— Să cercetăm hrisovul.

Călugărul nu ascunsese lucrurile prădate de la iscoada poloneză prea departe. Le scoase la iveală din lacra unde strîngea resturile lumînărilor arse. Cu silă umblă cu ele, dar şi cu mai mare silă le privi Domnitorul.

— Citeşte!

Desfăcu sulul cu mîini tremurînde, tragîndu-se mai spre ieşire, la lumină, să-i poată descifra slovele. Zadarnic căuta în cele scrise numele boierului trădător, căci nu-l găsi.

— Duşmănia lui Ştefan ne era cunoscută, rosti voievodul dezamăgit. Punga asta cu galbeni să-i fie trimisă lui Roman Muşat. Sînt bani moldoveneşti, numai lui i se cad, fără a ruşina pe cineva, şi îi vor fi de folos. Oricît s-ar mira boierul Baldovin, înşiră-i faptele. În puţine cuvinte, să ştie doar ce are de făcut.

Vru să se ridice, dar se auziră paşi. Călugărul ascunse hrisovul cel ticluit, trăgîndu-se înapoi.

— Cine e?

În prag se ivi Doamna Ana. Înclină capul, apoi pătrunse în capelă cu un surîs liniştit. Fiul merse senin să-i dea bineţe.

— Mă bucur că ai venit, scumpă mamă! Treburile mele se îngrămădesc şi vremea e scurtă, prea scurtă chiar pentru hotărîrile însemnate ce trebuie să le iau. O să-ţi răpesc cîteva clipe înainte de rugăciune. Văd bine că te-am tulburat. Vreau să stăvilesc năvala musafirilor, cum ţi-am mai spus, a poftiţilor şi mai ales a nepoftiţilor. Ţara are nevoie de linişte, de cumpătare. Mulţimile gonite încoace trebuie ajutorate să se înapoieze la casele părăsite. După praznicul de azi voi curma ospeţiile, vestindu-i pe toţi despre plecarea noastră. Să ne vedem de sărăcie! Drumurile le-am slobozit din nou. Pornească-se de unde au venit toţi cîţi ne încurcă treburile! Hotărască familia, de aceea, scumpă mamă, spre care dintre cetăţi ori mînăstiri vrea să se îndrepte fiecare. Veţi alege numai slujitori credincioşi. Eu voi colinda pe rînd, pe la toţi, cînd treburile ţării îmi vor da răgaz.

Mama înclină din cap, cu încredere, la fiece vorbă a sa.

— Prea bine, fiule, ai gîndit cu înţelepciune.

Domnitorul se întoarse spre călugăr.

— Cînd o poţi aduce pe fata aceea la Curte?

— Numai mîine, Mărite Doamne, îngăimă bătrînul cu şiretenie.

✯

— Nea Stanculeee...!

Clopotarul moţăia într-un colţ al mesei, cu strachina în faţă, prefăcindu-se aţipit.

— Lasă-l! îi vorbi stăpîna cu ciudă. În lipsa lui Dincă am linişte din partea tîlharilor, cît stă la han, Vezi-ţi de treburile tale!

Gătită de sărbătoare, hangiţa se foia făloasă, mieroasă, printre meseni. În ziua aceea abia pusese mîna pe cîte ceva, lăsînd toate treburile în seama slugilor, nemaisăturîndu-se să povestească ce văzuse de dimineaţă, cînd se înghesuise cu nevasta unui neguţător în mulţimea strînsă la Mitropolie, să privească alaiul domnesc. În norodul gălăgios se amestecaseră, spunea ea şi „cei maşi la hanul meu”. Îl zărise şi pe negriciosul de polonez. „Nu ştiu ce tot şuşotea cu un boier. Pesemne că i se jeluia de păţanie, dar vorba aia, prinde orbu’, scoate-i ochii!” Hangiţa făcea haz, cu mîinile prinse în şoldurile mari. „Care boier?”, întrebase clopotarul, tărăgănat. „De unde vrei să ştiu?”, „’Mneata-i cunoşti, că ’mneata eşti, cum s-ar zice, de la Curte!”

Batjocura, rîsul, fîţîiala ei îl lăsaseră însă nepăsător. La înapoiere găsise bună rînduială la han, dar cuvinte de laudă nu obişnuia să risipească. „Slugile, de vrei să le ţii sub ascultare, să le mîni cu biciul!” obişnuia să spună. Trecuse în crîşma plină de oameni. Cei doi sim-briaşi abia pridideau cu servitul. Se încumetase să deşerte tăvile cu fripturi aduse de aceştia în străchinile din faţa mesenilor, să le toarne băutură dintr-un ulcior. Cînd se sfîrşise vinul, coborîse să deschidă beciul, ca să umple argaţii butoiul golit. Către seară, spre bucuria ei, picase Stancu. „Smintitul face treabă cît zece, i se cuvine bucătura ce i-o arunc”, vorbise către Licsandra, potrivindu-şi marama ce îi împodobea capul.

Licsandra trecu în crîşmă să deretece. Găsi căzut, sub masă, un boier ameţit de beţie şi ţipă speriată. Hangiţa alergă necăjită.

— Iar îţi făcuşi spaimă de vreun şoarece, năroado?

Stancu sări şi el.

— Hî-hî! Ba-i ditamai popîndăul! Cum să-l mături biata fată? După straie se vede că e străin. Unde-l arunc?

— Cum să-l arunci, nea Stancule? Afară s-a făcut frig, rosti Licsandra cu milă.

— Du-l naibilor sub şopru! Cînd s-o trezi, o pleca. Mereu ne rămîne pe cap cîte un muşteriu.

După plecarea hangiţei, fata trecu să frece scîndurile podelei. Cu ferestrele larg deschise, să iasă aburul leşiei fierbinţi, rînduia mesele şi lungile canapele de lemn. Sforăitul clopotarului se rupea în horcăieli înecate. O vreme încetau şi liniştea cădea grea, apăsătoare. Fata îşi şterse sudoarea cu şorţul. Avea miinile umflate, roşii, unghiile roase de muşcătura leşiei tari, făcută din cenuşă de gorun. Stancu îşi deşertă pieptul într-o şuierătură prelungă, gemu, se puse pe clempăituri şi mormăieli. Chiar atunci la una din ferestre se ivi un cap bărbos, tînăr.

— Hei, hangiţo!

Licsandra îşi izbi gura cu palma, să nu mai ţipe şi se trase spre bucătărie. Un rîs voios, bărbătesc, îl trezi pe Stancu.

— Nu te speria, copilă, că nu sînt vreun căpcăun. Spune-mi unde e hangiţa?

Dezmorţit, clopotarul asculta cu luare-aminto.

— Stăpîna s-a culcat, strigă din uşa bucătăriei Licsandra.

— Am treabă cu nişte polonezi ce-au mas la voi!

Fata clipi iute. Boier parcă era cel de la fereastră, şi-l cunoştea.

— Du-mă la ei!

— Luminăţia Ta să vină prin curte, îngăimă ea tremurînd.

Chipul pieri de la fereastră.

Cînd intră în bucătărie, fata îl văzu pe Stancu ascuns după ogeac. Mîna în care ţinea luminarea îi bîţîia. El îi făcu semn să iasă. „N-ai teamă, du-te!” Îi vorbi iute, şoptit, văzînd-o că şovăie. Glasul cavalerului parcă-l recunoştea. Un tropăit îndesat se potoli în dreptul uşii, apoi paşii se depărtară şi se auzi scîrţîitul scării înguste ce urca spre odăi. Nu era lumină decît la una din încăperile locuite de polonezi. Fata bătu în uşă. Tăcere. Ciocăni din nou mai tare.

— Cine e? întrebă un glas nedumerit, iar un altul mai iute:

— Nu deschide!

— Dacă nu vreţi să-mi deschideţi, la ce m-afi chemat? se supără boierul de la uşă.

Vorbele învălmăşite dinăuntru fură rostite cu mînie de către altcineva:

— De ce dracu nu ne-a vestit? De ce nu te duci la el şi ai venit la noi?

— La cine? se răboli cavalerul.

— La prietenul nostru, două uşi mai încolo...

— S-a culcat, vorbi fata, că-i întuneric acolo.

Cheia fu întoarsă iute în broască. Cu o lovitură de umăr, boierul dete bunza înăuntru. În mînă ţinea un petec de hîrtie.

— A cui e slova? întrebă supărat.

Cei doi se liniştiră ca prin farmec, îi surîseră binevoitori, îl poftiră să şadă, cerîndu-i iertare că-l ţinuseră la uşă.

— Pricepe, Domnia ta, că într-o atare împrejurare...

— Înţeleg, înţeleg. Neîncrederea e şi de partea mea. Taină deplină, nu-i aşa? Dar acum să lămurim lucrurile!

— Să-l chemăm! El v-a scris. Şi tot el e... trimisul! De fapt, noi doi doar l-am însoţit.

— Vezi să plece slujnica! vorbi unul îngrijorat.

Mergînd spre odaia iscoadei, polonezul rînji batjocoritor, văzînd-o po Licsandra coborînd scara în fugă.

— Nea Slanculeeee...

O mînă îi astupă gura, iar alta o trase în bucătărie. Domnea un întuneric deplin acolo, ca şi în crişmă. Fata se zbătu speriată, dar braţul o ţintuia cu putere. „Potoleşte-te!” îi suflă cu asprime un glas străin. Urechea ei prinse foiala multor trupuri şi zăngănit de arme.

În odaia iscoadei polonezul găsi patul neatins şi nici urmă de lucrurile sale. Un petec doar pe masă cu cîteva rînduri. „Staţi de vorbă cu boierul pînă mă întorc. Mîine plecăm în ţară”.

Se reîntoarse şi mai nedumerit la ceilalţi. Vremea trecea şi nu sosea nimeni. Cavalerul se pregătea să plece furios, cînd auziră o bătaie în uşă. „El e, s-a întors!” Cel ce vorbise sări să-i deschidă, dar dete cu ochii de boierul Baldovin şi rămase înmărmurit. Se lămuri cînd fu împins cu spada.

— Am fost înşelaţi! ţipă ascuţit unul dintre polonezi. Fugi, cavalere, sări pe fereastra. Năvăliră în odaie şi cîţiva oşteni.

— Nan Udobă, predă-te! porunci boierul Baldovin.

— Ce să faaac? întrebă cavalerul uluit.

— Pe ei! Prindeţi-i!

Cavalerul se apăra mînios, vitejeşte, trăgîndu-se spre fereastră, pentru că uşa o păzeau trei ostaşi. Izbuti să răsucească chivărul cu o mînă şi cu o lovitură de spadă scăpă de cel care-l încolţise. Nimeni nu vorbea, se auzeau doar icneli, răbufnituri, gemete. Încălecă pervazul în luptă cu un alt oştean.

— Măi Bărbat, lasă-l în seama mea! rînji din spatele cavalerului gura largă a clopotarului ce se cocoţase la fereastră pe o scară. Braţul lui muschiulos îi încolăci gîtul ca un şarpe boa, după ce-l doborî pe spate.

— Nu-l sugruma, nebune, îl vreau viu! strigă boierul Baldovin, poruncind să fie legat.

Polonezii zăceau la pămînt.

Se auzi un ţipăt pe sală, urmat de vaiete, plînsete. De jos, Licsandra recunoscu glasul hangiţei care zbiera după ajutor, crezînd c-au atacat hanul tîlharii. Cineva i-l curmă, dar se auziră altele. Hanul fusese trezit.

O lumină se apropia. Fata zări bucuroasă chipul lui Bărbat şi se zbătu din nou să scape din strînsoare. dar voinicul n-o vedea.

— Hei, prietene, gata treaba acolo sus?

— Gata! răspunse, dar nu păru de loc voios. N-aş fi crezut o dată cu capul să uneltească chiar boierul Nan Udoba împotriva Măriei Sale!

— Cu asta ce facem? Striga, vicleana, după ajutor...

Luminarea se îndreptă iute spre ungherul întunecat, flăcăul fiind cuprins de o presimţire rea. Licsandra gemu.

— Ce-i faci, nătărăule? Dă-i drumul, o cunosc, zbieră cu mîna pe suliţă.

Boierul Baldovin se ivi în prag.

— Cine e muierea pentru care v-aţi luat la harţă, măi? Ha?

Clopotarul i se uită peste umăr.

— E slujnica.

— Luaţi-o şi pe ea!

Bărbat îi surîse fetei s-o liniştească, dar ea tot tremura. Mîna clopotarului o chema în curte. Flăcăul o prinse de braţ cu gingăşie, ţinînd suliţa în mîna cealaltă ca pe o lumînare de nuntă.

Cînd se aşternu din nou liniştea peste oaspeţii înspăimîntaţi de întîmplarea petrecută la han, străinul care zăcuse sub şopron

se ridică sprinten şi se furişă din curte la adăpostul zidurilor, să nu fie zărit de argaţii care tăifîsuiau cu aprindere, închişi în bucătărie, despre blestemăţia cavalerului, nedumeriţi în acelaşi timp şi de faptul că stăpîna lor şi slujnica fuseseră duse între suliţe.

Capitolul VI

SUB NASUL BORCĂNAT AL MUNTELUI COZIA

Mireasma codrului încărcată de izul frunzelor putrede şi al pămîntului jilăvit, în urma brumelor, presimţea aşezarea cu temei a iernii. Despre acelaşi lucru vorbea Crivăţul care şuiera printre stînci, coborînd în trecătoare. Undele Oltului vuiau prăvălite, izbind malurile înguste. În valea ascuţită ca un unghi, razele soarelui leneş, bolnav, se răsfrîngeau pe petele metalice ale pereţilor întunecaţi. Cîţiva copaci căţăraţi în vîrf se ascundeau parcă pînditori. Ierburile agăţate de malul înalt atîrnau uscate, ca şi coardele smeurarilor aciuiaţi, numeroşi, pe partea însorită.

Prin pădure se strecura spre vadul rîului un cavaler. Şchiopăta şi el, şi calul purtat de frîu. În locul acela apa se azvîrlea de pe pragul lat al unui stei căzut de-a curmezişul văii, vîjîind ameţitor. Calul se nelinişti, necheză puternic. Stăpînul îl bătu pe gîtul catifelat.

— Uite acum te adăp, Orliane, şi om hodini! Sîntem istoviţi amîndoi!

Se pierdură printre copaci, încotro se auzea cascada.

De cîteva zile Domnitorul Mircea se afla mai jos, la mînăstirea Cozia, pe malul drept al Oltului. Poposise într-o noapte sticloasă, geroasă, de la Castrul Argeş, însoţit de mai mulţi boieri tineri şi de boierul Baldovin. Toate cetăţile nordice fuseseră colindate, de la Brăila încoace, spre Ţara Loviştei, şi întărite cu noi cete de oşteni credincioşi. Doamna Mara se aşezase la Cîmpulung, întîia Cetate de Scaun a Basarabilor. Acolo rămăsese mai mult, avînd şi mai multe de rînduit. Fosta capitală îşi ducea viaţa mai departe, ca însemnat oraş al ţinutului din stînga Oltului. Vechimea i se pierdea în negura vremilor. În acest străvechi Longocampo[15], Biserica Domnească adăpostea mormintele lui Basarab I şi ale fiului său, Nicola-Basarab. Colinda Domnitorului trecu, de aceea, nebăgată în seamă şi boierii trădători nu se neliniştiră.

Se înnoptase de-a binelea. Mînăstirea se afla la o zburătură de băţ. Cavalerul îşi iuţi pasul, ţinînd calul de frîu.

— Călugării se pricep să vindece o rană, Orhane. A ta, pricinuită de lipsa potcoavei, s-o tămădui, dar a mea...

---

[15] Pînă la 1300 e în stăpînirea saşilor, sub numele de Longocampo.

Sughiţul ca de plîns al stăpînului îl făcu pe animal să sforăie. Se opri şi bătu cu copita. Cavalerul îşi sprijini fruntea de trupul lui. Strivi între fălcile încleştate cîteva cuvinte: „O să ne răfuim cumplit, boierule!” Privirea verzuie, încărcată de suferinţă şi mînie o acoperiră genele negre, ude.

O strajă alergă în întîmpinarea celui ajuns la poarta mînăstirii.

— Aduc Măriei Sale o veste însemnată, suflă greu, oprit de suliţa oşteşnului, noul sosit.

Cum nu-l lăsa să treacă, cercetîndu-l cu neîncredere, strigă cu năduf la strajă:

— De la Curte vin, omule. Ştirea trebuie dusă fără zăbavă! Ai să dai seama în faţa Măriei Sale, de mă mai ţii pe loc!

Straja chemă un alt oştean să-l păzească pînă ce el pătrunse în curtea mînăstirii.

Trezit din somn, boierul Baldovin se.preumbla buimac prin odaia sa, aşteptînd solul picat de la Argeş. Cînd îi trecu pragul scoase un strigăt de mînie:

— Ce cauţi aici! Tu aici?...

Cavalerul înainta crunt, cu pumnii încleştaţi.

— Straja!

— Ha! Doar n-ai fi crezînd că mă tem de-un nătărău! Ia-ţi spada, boierule, şi apără-ţi viaţa înainte de a ţi-o lua!

— Viaţa mea e în slujba Măriei Sale, n-am s-o primejduiesc în luptă cu un uneltitor!

— Nici o căinţă nu te mai poate scăpa! urlă cavalerul ca scos din minţi.

Mînăstirea fu răscolită de strigătele străjilor. Licăreau lumini.

Cîţiva ostaşi se repeziră în odaie, să-l apere pe conducătorul lor.

Egumenul Sofronie rămase uluit pe pragul chiliei, apoi se înspăimîntă de-a binelea, recunoscînd faţa cavalerului.

— Trage-te încoace! îi strigă boierului Baldovin, primejduit de a fi spintecat între zidurile sfîntului lăcaş. Iar către cavaler, cu glas şi mai puternic: Nebunia de a fi venit aici, ai s-o plăteşti scump!

Acesta nu vedea, n-auzea. Mînia îi înceţoşa mintea. Doborîse oştenii care încercaseră să-l prindă.

Două mîini lungi, ca dintr-o icoană bizantină, îl deteră la o

parte pe călugăr.

— Măria Ta!

La acest strigăt cavalerul înlemni, se clatină, piciorul care-i şchiopăta se frînse, sabia îi scăpă din mînă. Oştenii se aruncară asupra lui. Le atîrna de umeri ca o povară, albit ca varul la faţă. Doar ochii verzi căutau cu ardoare, înceţoşaţi, în cei negri, adînci ai voievodului care se apropia. Boierul Baldovin vru să-i taie calea, temător de cine ştie ce prefăcătorie, dar braţul Domnitorului îl îndepărtă uşor, fără să-şi clintească privirea din a cavalerului.

— O, inima îmi spunea că am greşit faţă de tine, cînd nu ţi-am îngăduit să mă vezi, să mă lămureşti singur...!

Cu ultimele puteri, cavalerul se scutură de cei doi oşteni, porni spre domnul Mircea năuc, dar se împletici gata să cadă. Mîinile Basarabului îl prinseră, îl traseră la pieptul său.

Cei de faţă priveau uimiţi.

— Vino să te întinzi pe patul boierului Baldovin! Eşti sleit de puteri. O, Nan Udobă, cum mă doare bucuria aceasta! De ce mă doare?

Întins pe pat, cavalerul gemu:

— Nu e bucurie, Mărite Doamne, ci o neagră presimţire, de aceea te doare.

— Ne spune atunci, de poţi, ce s-a petrecut la Argeş?

— Boierii hicleni l-au înscăunat domn pe Vlad... Credincioşii Măriei tale au fost întemniţaţi. Mulţi au fugit spre cetăţi...

— Care Vlad? întreba Mircea mirat.

— Rubedenia aceea ticăloasă a Măriei Tale! Şarpele ce l-ai încălzit la sîn..

Amărăciunea strînse gura voievodului, încreţind-o a bătrîneţe.

— A lucrat cu rudenie, dar a găsit şi neghiobi! Uite cine poartă vina de tot ce s-a-ntîmplat! şi arătă spre boierul Baldovin cu capul. Dacă-mi da domnia lui crezare, iscoada Muşatului ar fi fost căutată, prinsă, uzurpatorul de asemenea. L-ar fi recunoscut hangiţa. Degeaba a ţipat că pe altcineva a văzut ea cu iscoada, că boierul Baldovin nici n-a vrut s-o asculte. Nici pe clopotar. Smintitul ăla se căia, zicea că altul a fost glasul din dosul portiţii. Acum, ticăloşii nu se mai ascund, ba se fălesc şi rîd de prostia Baldovinului şi a mea. Mărinimos, Vlad uzurpatorul, mi-a dat drumul. N-am să uit niciodată marea

înlesnire ce mi-ai făcut, căzînd în capcana ce ţi-am întins la han. Rîdea şarpele! Mi-a cerut să-i rămîn credincios lui, mi-a dat şi o dregătorie. I-am făgăduit tot ce a vrut, dar n-am să-mi ţin decît una: să i-l duc viu pe boierul Baldovin!

— Potoleşte-ţi mînia, Udobă! Mi-e la fel de credincios ca şi tine!

— Vorbeşte cu patimă, Măria Ta, acest boier. Dregătorii din Sfat l-au învinuit, iar eu, prostul de mine, le-am dat ascultare. Abia acum pricep... O, fariseii, fariseii!... Măria Ta, braţul meu e gata să lovească. Porunceşte să pornim la Argeş!

Chilia se umpluse de boieri. Ascultau înmărmuriţi. Se treziră cu mîna pe sabie, zbierind:

— Moarte uzurpatorului! Moarte dregătorilor hicleni! Trăiască Domnitorul Mircea!

Nan Udobă se ridică scăldat în sudoare, cuprins de fierbinţeli, după ce tremurul mădularelor încetase. Vru să strige împreună cu ceilalţi, dar glasul i se frînse într-un geamăt şi se rostogoli la pămînt. Abia atunci descoperiră sub ciorapul roşu, rupt, rana adîncă din pulpa piciorului. Năframa cu care se oblojise — ruptă pe din două ca s-o lungească — atîrna pătată deasupra gleznei, peste pantoful murdar de humă.

— Să i se dea îngrijiri! porunci Domnitorul. Prea-cucernice, doresc să se aştearnă tihna cît mai curînd aici, Mîine în zori, Domnia mea să vă afle pe toţi în sala din Foişor, la sfat. Vom chibzui mai întîi. În toată supărarea, credinţa domniilor voastre e pentru mine ca mierea albinelor după un leac amar.

✯

Vîntul se ostoise peste noapte. Nori prăfoşi de cenuşă coborîseră deasupra văii dinspre Muntele Cozia, pierit în pîclă. Pădurile de nuci, desfrunzite, negre, păreau a-i purta în cîrcă. Undele Oltului bolboroseau înăbuşit la poalele răsăritene ale înaltelor ziduri. Ridicată la cotitura rîului, marea aşezare — păzită dinspre miazănoapte şi apus de codri şi munţi — înfrunta primejdiile pe o singură latură, deşi îngrădirea sa crenelată de piatră, sprijinită pe picioare uriaşe împlîntate din loc în loc în zidărie, cu turnuri înalte în colţuri, o închidea şi o apăra ca pe o cetate. Ca o coroană de rubine pe capul unui voievod se înălţa biserica — zidită din piatră şlefuită, îngemănată cu brîuri de cărămidă în muche — în mijlocul curţii, înconjurată pe trei părţi de albul strălucitor al celorlalte clădiri: chiliile, casele

egumeneşti, gospodăria.

Primii fulgi de zăpadă se rostogoliră rari, străvezii şi mari ca umbreluţele păpădiei, preschimbaţi în pete de umezeală pe piatra ce podea curtea. Vremea se încălzise pe neaşteptate.

La lumina unei facle, pătrunse în lăcaş Domnitorul, prin uşa sculptată, încadrată de chenarul lat de frunze şi flori dăltuite în piatră, purtînd deasupra pisania[16] ce da de ştire urmaşilor despre zidirea bisericii în primăvara anului 1387, despre sfinţirea ei în 18 mai, cînd îi căzuse hramul, şi despre zugrăvirea sfîrşită cu trei ani în urma, în 1391. Însoţit de egumenul Sofronie, se îndreptă la ieşire spre foişor, unde îl aşteptau boierii. Prinse în palmă un fulg de gheaţă şi rosti:

— Vreau să ajung în cetatea noastră Făgăraş înainte de a cotropi nămeţii drumurile.

Stareţul nu întrebă nimic, deşi plecarea într-o atare împrejurare îl nedumerea. Îi găsiră pe toţi boierii treji, aşteptîndu-l cu nerăbdare, chiar şi pe Nan Udobă, prăbuşit într-un jilţ, cu cearcăne la ochi, cu pielea nasului galbenă, brobonată, piciorul întins ţeapăn, oblojit. Îi îngrijise rana călugărul Pahomie, un bătrîn zbîrcit şi uscat ca o boabă de porumbă arsă de brumă.

— Bucură-te, Luminăţia ta, că săgeata a fost una obişnuită — mormăise în vreme ce-i spăla pulpa piciorului de sînge.

Bolnavul îngăimase:

— Dacă avea vîrful otrăvit, n-aş fi ajuns la Cozia, moşnege! Nici nu ştiu cine a tras după mine. La faţă nu cred să mă fi văzut. Încercase să facă haz, dar nu izbutise decît să se strimbe de durere; călugărul turnase peste carnea zdrenţuită leacul său usturător.

— Îţi trebuie hodină. Să nu mişti piciorul. La trei ceasuri o să-ţi ung vătămătura cu o alifie.

La ivirea Domnitorului se propti în braţe şi se ridică pe piciorul teafăr, strigînd în cor cu ceilalţi cuvinte de slavă. Nu rezistă. Îl cuprinse ameţeala. Boierul Baldovin sări să-l reaşeze în jilţul lui, dar nu-i spuse nici un cuvînt de mulţumire, ci doar bodogăni neînţeles. Privirea tuturor se pironi pe faţa prelungă încadrată de plete negre. Nimeni n-avea să ştie vreodată cum îşi petrecuse noaptea aceea, voievodul, dar acum le arăta un chip surîzător, liniştit. Cuvintele sale limpezi erau potrivnice vremii

[16] Pisanie — inscripţie votivă de fundare a unei biserici.

mohorîte de afară. Îi pofti să şadă, vorbindu-le domol. Nan Udobă fu, îndemnat să le dea de ştire mai în amănunt despre cele întîmplate la Argeş. De deasupra lor, un policandru sculptat îşi trimitea lumina numeroaselor sale lumînări peste întinderea sălii. Prin ferestrele închise, zbuciumul Oltului ajungea ca o sfîşiere de albitură. Cînd şi cînd glasurile se mîniau, ameninţau, trupurile nu mai aveau astîmpăr pe scaunele din jurul mesei lungi. Domnitorul îi ascultase cu răbdare şi luare aminte. Toate glasurile într-unul singur: „Măria Ta, să pornim neîntîrziat la Argeş, să doborîm de pe tron pe uzurpator, să-i pedepsim pe hicleni!” Dar nu aceasta era chibzuiala pe care i-o dase noaptea aceea domnitorului. Le vorbi cu ochii pe stema ţării, o pasăre ce simboliza libertatea, stăpîna văzduhului, a piscurilor, a codrilor, a apelor şi a tot ce se afla între fruntariile Ţării Româneşti.

— Tronul! Tronul nu e decît un scaun... De cînd mitropolitul Kyr Antim m-a pomăzuit[17] Domn, n-am prea avut vreme să mă aşez în el. Învălmăşelile sîngeroase nu ne-au îngăduit hodina, am stat cu mîna mai mult pe spadă. Din fundacul vremii, pe-aici n-a fost altfel. Foloasele şi nesăţioasele noroade ale lumii ne-au tot năpădit, fie să ne prade, fie să ne spîrcuie, ca să ne ia libertatea scumpă nouă ca văzul. Am răsuflat în crîmpeie de răgazuri, cînd învrednicitu-ne-am a zidi pe ici pe colo cîte un lăcaş mai de seamă în cetăţile noastre ori în afara lor. La ultima ospeţie a Domniei Mele, la Argeş, cavalerii străini se întreceau a lăuda măreţia cetăţilor lor. Rostuiala o aduce pacea. Noi n-am avut-o, n-o avem, iar domniile lor ar avea-o datorită nouă, puşi de soartă stavilă în calea năvălitorilor, dar o strică pentru treburi urîte. Despre ce altceva, decît de certurile dintre ţări creştine ne-au sporovăit aceşti seniori? Franţa se luptă cu vecina ei Anglia, cetăţile italiene între ele. Ca să ajungă păgînii sub zidurile lor, trebuie să treacă mai întîi peste noi. Noi însă nu ne vom supune niciodată, nimănui!

Tăcu o vreme.

— Îndemnul domniilor voastre îl preţuiesc, dar n-ar fi cuminte să-l urmez. Domn al ţării, cu depline puteri sunt tot eu şi voi fi atîta vreme cît în trupul mea sălăşuieşte viaţa. Uzurpatorul e un măscărici. Să-l lăsăm să joace, şi facă năzbîtii în faţa boierilor ce şi l-au ales. Noi ne vom îngriji mai departe de nevoile ţării, o vom apăra.

---

[17] A investi un Domn prin ungere cu mir.

— Uzurpatorul a şi trimis soli de pace Ildîrîmului. Se fălea către mine că păgînul s-a juruit să nu treacă fruntariile ţării cît va fi el Domn, strigă Udobă. Ca de-alde astea i-au ameţit mintea boierii şi s-au lăsat la rîndu-le ademeniţi de iscoade şi de Baiazid.

— Cu atît mai bine, cu atît mai bine, se înveseli Mircea. Domnia mea, împreună cu credincioşii boieri vom sta liniştit în ce priveşte Dunărea.

— Dar nesocotitul va secătui vistieria ţării. Baiazid s-aşteaptă la daruri mari, dacă nu chiar la un peşcheş.

— Vom înapoia vistieriei, din averile boierului şi a dregătorilor hicleni, tot ce s-a luat.

— Şi cîtă vreme ne vom împăca cu starea aceasta de lucruri, Mărite Doamne?

— Nu ştiu. Vă voi da răspunsul la întoarcerea mea din Transilvania. Poftirea voievodului Ştibor o folosim acum. Mă vor însoţi cîţiva boieri. Ceilalţi vă răspîndiţi în grabă pe la casele domniilor voastre, să vă puneţi familiile la adăpost, pînă nu se află la Argeş cine dintre slujitori mi-au rămas credincioşi. Vlad se va mulţumi deocamdată să se împodobească cu straie bogate, să se oglindească cu coroana pe cap. Nu m-a însoţit în nici o luptă, jeluindu-se de o boală ce nu i se mai tămăduia...

Boierii hohotiră batjocoritori.

— Mă întreb dacă ştie a ţine cum se cuvine sabla. O, bicisnicul, cît l-a ocrotit mila mea! Sa-mi îndrept oastea spre Argeş? Împotriva cui? Mînate de smintiţi de boieri, cete ne vor întîmpina, vor lupta neştiind pentru ce şi pentru cine luptă! Să vărsăm cu mîini de frate sînge de fraţi? Au ucis destui pagînii. Avem nevoie de viteji, de cît mai mulţi viteji, pentru ceasul cel mare care o să vină. Să petreacă în voie dregătorii în jurul ursului ce s-a lăsat prins, care le poartă juvăţul de gît!

Se ridică. Boierii făcură la fel. La un semn al său, Nan Udobă rămase în jilţ.

— Mama Domniei tale trebuie înştiinţată numaidecît, Nan Udobă.

Păru îngrijorat.

— Domnia mea a cumpănit bine. Mai întîi vom pune familiile noastre la adăpost, apoi le vom trece dincolo de munţi. Vă cer încredere şi credinţă. Va veni ziua răsplatei pentru toţi, după cuviinţă.

Capitolul VII
INELUL LUI NAN UDOBĂ

— Îmi pare un vis cu urîciuni, fiule. O mlădiţă mărginaşă, din arborele Basarabilor, pe tronul ţării! Hăbăucul Vlad în locul vajnicului Mircea!

Mama pironi mîhnită butucul uriaş ce ardea pe vatră. Îşi veghea feciorul dintr-un jilţ cu speteaza şi braţele sculptate, cu zăbranic din borangic pe cap şi umerii acoperiţi de un şal mare, negru. Pe plăcile de teracotă smălţuită ale căminului călărea, avîntat, cu coiful pe cap, înclinat uşor peste crupa calului său, un cavaler în armură.

De afară îi răspunse şuierul vîntului. Ploua cu zloată. Pale iuţi izbeau ferestrele zăbrelite. Fumul se întorcea cînd şi cînd înapoi prin hornul larg, stăruind albăsrtui în încăpere. Mama arunca atunci peste jar, dintr-un săcotei, seminţe de măselariţă, să-i alunge mirosul înecăcios. Aburea dintr-o ulcică vin fiert cu miere de trandafiri şi flori de soc. Tolănit la para focului, pe o grămadă de blănuri de urs, de lup şi de rîs, aduse acolo din restul încăperilor, fiul se răsucea să bea din fiertura tămăduitoare cînd îl cuprindeau frigurile. Sosise nu de mult, însoţit de doi oşteni, ud leoarcă, la moşia de peste Olt, unde se afla mama. Veştile lui o uluiseră, fără s-o sperie. Se trăgea din neamul Basarabilor. Familia Domnitorului o respecta şi o iubea ca pe o rudă bună şi credincioasă.

— O, Nan, nu pricep! La ce să plecăm peste munţi? Doar n-au ruginit săbiile voastre în teacă! Ori braţul vostru nu mai e în stare să mînuiască suliţa?

— Asta e porunca, bîigui fiul.

Mama bîţîi din cap.

— E drept că tata ar împlini-o întocmai, de-ar mai fi în viaţă. Spunea, despre Mircea că e înţelept ca un bătrîn şi-l sfătuia pe răposatul Dan să-l însoţească la domnie. Dar eu gîndul lui de acum nu-l pricep de loc.

Bătrînului Udobă i se trăsese moartea, cu opt ani în urmă de la o rană căpătată într-o bătălie la sud de Dunăre, cu Şişman, ţarul de Tîrnovo, credincios turcilor, în care pierise şi Dan I, fratele lui Mircea. Spîrcuise mulţi otomani, dar fusese la rîndu-î străpuns pe la spate de hangerul unuia dintre aceşti pagîni ce împestriţau oastea vasalului. Zăcuse între viaţă şi moarte cîteva

zile. Îl credeau scăpat, căci îşi venise pe neaşteptate în fire. El, însă, îşi presimţise moartea. Cu un ceas mai înainte de a-şi da duhul, îl chemase pe fiu la căpătîi. Mîinile reci, învineţite pe jumătate, îi strecuraseră pe deget inelul Udobilor, dăruit acestora de întîiul Basarab şi moştenit din tată în fiu. Nu cutezase să-l întrebe nimic, îşi privea părintele nedumerit, descumpănit, uşor speriat. „Îl meriţi. Credinţa în Domnitorul tării e chezăşia că n-ai să apuci niciodată pe calea netrebniciei.” Vorbele acestea, rostite de întemeietor, le repetaseră aidoma cei din neamul Udbbă, trecîndu-şi inelul.

— E vremea să aţipim, iubită mamă. În zori om porni la drum, şopti fiul.

— Poate aici lîngă tine să mă fure somnul, în pat ştiu bine că n-o să vină.

Rămase în jilţ. Deodată se aplecă, şi mîna ei subţire cu pielea gălbuie se întinse ca pentru a-l ocroti. Capul cu păr negru, inelat, se răsuci şi palma alunecă peste chipul tînăr. Mîna lui o prinse, o apăsă, buzele fripte de fierbinţeală căutară răcoarea de rouă a podului neted. În copilărie intra tot aşa, cînd era necăjit, în căuşul mîinilor ei cu fîlfîiri ca de aripi, să caute pacea. Şi de astă dată, faţa lui ieşi blîndă, înseninată; privirea verde o pironi cu dragoste, surîsul îl lumină copilăreşte. Se trase pe blănuri, se întinse cît era de lung şi adormi.

Moţăia şi mama. Vîntul nu se ostoîa. Sufla bezmetic, alteori ţiuia, se jeluia cu suspine lungi, tînguitoare.

Nişte tropote de copite o făcură să tresară din aţipeală. Visase oare? Ba nu, se auzeau aproape, desluşit. Izbituri sălbatice zgîlţîiră poarta conacului.

Se trezi şi fiul. Glasuri aspre strigau afară. Udobă sări în picioare. Ochii lui se roteau buimaci. Puse mîna pe sabie, dar după o clipă se răzgîndi.

— Mamă, ascunde tot ce ai pregătit pentru plecare! Se întinse din nou în faţa focului.

— Dă poruncă să se deschidă porţile.

Mama alerga năucă, apoi ieşi din încăpere.

Nu trecu mult şi năvăliră acolo cîţiva oşteni muiaţi de zloată, îngheţaţi. Mai la urmă îşi făcu loc printre ei — văzînd că nu e nici o primejdie de a fi spintecat — un boier pîntecos. Udobă se rostogoli cu faţa spre el.

— Ce vînt te-aduce, stolnice Bratei? De ce dai buzna aşa, în

casa noastră?

Boierul părea mai uluit decît cel de jos. Ochii lui bulbucaţi, cu privirea sticloasă, fixă, păreau ai unei bufniţe. Întreg chipul avea o încremenire ciudată faţă de braţele lungi care se mişcau fără rost. Cum vorbele îi ieşeau greu printre dinţi, părea că i-ar fi mai uşor să cuvînte cu mîinile. Apa se scurgea în picuri mari de pe mantia lui. Podeaua arăta noroită de picioarele oştenilor; aceştia se trăseseră de o parte şi de alta a dregătorului.

— Din porunca lui Vlad venirăm, izbuti să lege cuvintele.

Povesti, cu gîfîituri, că îl căutase pe la toate moşiile.

— Aflarăm că mărita Doamnă s-ar afla aici şi o pornirăm încoace. Oltul era umflat şi podarul nu vroia să ne treacă. L-am silit. Cu sabia între spete, s-a încumetat.

Pîntecul îi sălta singur a rîs, gura se mulţumi cu o rînjitură.

— De ce atîta grabă? mormăi Udobă.

Boierul mişcă braţele stînjenit, privirea ochilor spălăciţi pironiră focul.

— După cum vezi, zac. M-au prins frigurile. Cînd mă lasă din zgîlţiială, mă iau în primire fierbinţelile.

Se întinse cu faţa în sus pe blănurile de sălbăticiuni.

— Porunca e să te aducem la Curte.

— Să mă aduceţi? Dar ce, Vlad crede că am uitat drumul?

Mama îşi făcu loc pînă aproape de vatră.

— O să vină cînd se va însănătoşi.

Braţele boierului Bratei se zbăteau smintite.

— Dau de bucluc! Porunca e poruncă. Viu sau mort! Vorbele căzură una cîte una, ca nişte pietre. Ţîşnitura neaşteptată a lui Udobă îl sperie şi se trase înapoi. Oştenii zăngăniră armele. Cavalerul îşi scoase sabia.

— Stai, potoleşte-te! Vlad te credea fugit la Mircea... Se ferea cu mîinile ca de o vedenie, căutînd fie s-o oprească, fie s-o facă să dispară, citind în ochii lui Udobă tot ce-l aştepta.

Mama îşi cunoştea fiul. Iute la mînie, clocotitor, uitînd de orice cuminţenie. Atunci, înţelepciunea ce o avea nu-i mai era de nici un folos. Ştiindu-l bolnav, se temu şi ieşi în calea oştenilor.

— Vlad s-a înşelat, vezi bine. Nan e suferind. E de ajuns să-l priveşti, ca să-ţi dai seama de acest adevăr.

Mîinile dregătorului făceau semne iuţi că e lămurit pe deplin de acest lucru. Capul lui se săltă parcă după aer, apoi se

cutremură într-un strănut tunător. Braţele îi căzură ca răpuse.

— Afară e o vreme să nu scoţi nici măcar un cîine, dar un om suferind! Aşteaptă pînă se crapă de ziuă, stolnice, şi le-om chibzui pe toate. S-o mai ostoi şi vîntul, slugile or avea vreme să dichisească de drum careta... Nu ţi-ar prinde rău Domniei tale să laşi deoparte zelul şi să-ţi dai acest răgaz. Te-ai hodini într-un pat cald pînă ţi se zvîntă veşmintele. Dacă n-ai fi aflat unde îmi plîng eu văduvia, îl căutai pe Nan de-a surda în altă parte. Cu ajutorul Domnului o să plecaţi mîine pe lumină, îmi închipui c-ai fi şi înfometat... Nişte friptură de căprioară în sos de vin şi nişte...

Mama şovăia. Pe faţa lătăreaţă a boierului nu citea nimic. Braţele, căzute ca străfulgerate, atîrnau şi ele moi, fără viaţă. Buzele groase se desprinseră de pe dinţi ca ventuza unei lipitori.

— N-ar strica..., rînji către oşteni.

Dinţii lui, lungi şi ascuţiţi în faţă, încălecaţi, păreau a se pregăti şi ronţăie.

— Parcă m-ar prinde şi pe mine frigurile, se înspăimîntă.

Făcu semn ostaşilor să părăsească odaia. Izul ţoalelor lor jilave stăruia înăbuşitor. Mama bătu din palme. Se arătă Frusina.

— Pregăteşte un iatac pentru boier!

Dete porunci şi fie omeniţi şi ostaşii. Fata tremura. Stăpîna o îndepărtă cu un gest blînd al mîinii.

Nan Udobă privea, fără să vadă, cum flăcările mistuiau butucul cu trosnituri. Îşi cuprinsese genunchii cu braţele. Ciorapul sta bulbucat în dreptul pulpei oblojite. Aşadar, străjile uzurpatorului trăseseră la întîmplare, nu-l recunoscuseră pe fugar? Călătoria stolnicului Bratei, ca să-l găsească, era cea mai bună dovada. Privirea lui sticli ca solzii guşterului ieşit de sub stei să se însorească. Fereastra, deschisă, primenise aerul. Mirosea acum bine, a răşină de brad. Mama se aşeză în jilţ uşurel.

— Au căzut în somn adîne. I-am poruncit lui Manole să-ţi pregătească roibul cel tînăr. E cel mai bun cal din ţinut după Orhan. A stat vîntul, s-o potoli şi zloata, căci norii s-au risipit. Ţi-am mutat veşmintele şi hrana într-un burduf.

Fiul se întoarse cu faţa spre ea.

— Şi dumneata, mamă, ce ai să faci?

— M-or surghiuni între zidurile vreunei mănăstiri, rosti resemnată.

Surîsul lui o miră. Îl privi lung. Ciudată mai era liniştea ce o citea pe chipul său.

— Ba o să rămîi aici, nestingherită! apăsă el cuvintele.

— Cum aşa?

— Cînd nu-l mai poţi sluji pe Domnitor cu sabia, e nimerit să o faci cu ascuţimea minţii. Mama înţepeni în jilţ.

— Nu pricep nimic, fiule, rosti cu o oarecare asprime. Un gînd o înspăimintă. Vrei să iei asupra ta păcatul uciderii?

Nan Udobă rîse. De cînd nu mai ascultase voioasa gîlgîire, ca de porumb sălbatic, a rîsului său?

— Soarta năpîrcilor e să fie strivite cu călcîiul sau sugrumate! Dar, nu te teme, n-am să m-ating nici măcar de un fir de păr din capul lui Vlad! Porunca lui Mircea e să domnească slobod.

— Doamne, întortocheate îţi sînt gîndurile! Şi ale lui Mircea. Nu mă dumiresc.

— Ai să te dumireşti, mamă! îi tăie fiul vorba. Oh, cum au să se mai limpezească toate! Nădăjduiesc ca şi Mircea va pricepe...

— Ce vrei să faci? strigă mama.

Mîna fiului se întinse spre a ei. Pe inelarul mîinii drepte străluci inelul Udobilor[18]. Plante încolăcite, din aur, împodobeau veriga încrustată cu email negru. Două capete de dihănii susţineau o placă tot de aur, în adîncitura căreia era prinsă o piatră veche pe care erau închipuiţi Esculap şi. fiica acestuia, Hygieia, despărţiţi de un şarpe încolăcit pe un toiag. Mama îi apucă iute degetul. Ochii ei pironiră inelul.

— N-am uitat legămîntul, şopti Nan cu blîndeţe. Privirea mamei se mută de pe inel în adîncul celei verzi. Chipul i se lumină.

— Nu ştiu ce ai de gînd, dar am încredere în cinstea ta!

El se aplecă şi îi sărută miinîle, apoi făcu din nou acel gest copilăros din care prindea tărie şi linişte.

— Acum te întinde şi dormi, fiule, nu mai e mult pînă la ziuă.

Cînd îl văzu lungit, plecă să se roage.

✯

Cînd pătrunse în curtea paraclisului domnesc, clopotul

[18] Descris după Buletinul Monumentelor Istorice (1923); găsit în mormîntul nr. 17, în Biserica Domnească a lui Nan Udobă.

dăngăni ca şi cum s-ar fi cutremurat pe neaşteptate întreaga clopotniţă. Cavalerul înălţă capul într-acolo mirat, apoi merse grăbit spre intrare. Imaginea lui Stancu nu-i mai încreţea fruntea.

Sub paşii lui grei, zăpada scîrţîia îngheţată bocnă, scînteietoare. În plină iarnă, Cetatea de Scaun arata că vieţuieşte prin hornurile ce fumegau gros, în văzduhul pîclos. Toată întinderea Ţării Româneşti era acoperită de nea. Căile cotropite de nămeţi le străbăteau acum săniile; se însoţeau în şirag, cu facle la îndemînă, să alunge, la nevoie, jivinile hămesite, ce primejduiau drumurile.

Găsi uşa capelei deschisă, dar călugărul Paisie nu se zărea nicăieri.

— Preacucernice! strigă el.

Faţa osoasă pîndea din altar. Se ivi ursuză, cu gura ghemuită între fălci.

— Nici o ştire?

Căutătura monahului fulgeră scurt. Îi vorbi iute, neliniştit.

— De ce ai venit nechemat? Du-te, du-te de aici!

Clopotul zăngăni în acelaşi fel. Pe chipul bătrînului se citea spaima. Cavalerul se îndreptă spre uşă. Îi ceru să se întoarcă.

— Îngenunchează! şuieră glasul lui Paisie.

Poteca înzăpezită scîrţîi sub apăsarea unor paşi iuţi. Zgomotul acoperi vorbele celor doi.

— Ha, ha, ha! Ia te uită cine e prăbuşit în faţa icoanelor! Nan Udobă! rosti batjocoritor, în spatele său, uzurpatorul. Cel care îmi va fi comis în curînd!

Deşi mîna lui albă, mică, de femeie — ale cărei degete erau toate încărcate de inele — îi făcea semn să rămînă liniştit, Udobă se ridică.

— Vrerea Măriei Tale nu e şi a Sfatului boieresc, îngăimă mohorît.

— Încrederea mea a urcat, neîncrederea lor scade, rîse Vlad.

Cavalerul se înclină.

— Se tem de tine, Nan. Al dracului se mai tem! Şi eu tocmai de un dregător iscusit şi sîrguincios am nevoie! De ar fi după mine, n-aş sta la gînduri să-ţi încredinţez...

Se opri. Ochii verzi îl pironeau parcă pînditori.

— Ei, da, o ştiu bine toţi boierii, braţul drept al domniei tale

e unul de viteaz...

Udobă tresări. Ce-i trecea prin minte hicleanului acestuia? Călugărul asculta din altar cu sufletul la gură.

— Hm! Deocamdată aş vrea un comis destoinic. Grajdurile domneşti sînt ca şi pustii. Caii cei mai buni au luat alt drum.

Alungă cu mîna o imagine ce-l supăra.

— Cît s-or pune de-a curmezişul boierii..., vorbi Udobă tărăgănat.

— O să mai vedem, o să mai vedem, îl bătu binevoitor pe umăr.

Palma albă se încleşta deodată peste cea oacheşă, sprijinită pe sabie, aducînd-o sub ochii înguşti de vulpe.

— Ce bag de seamă? Inelul Udobilor dăruit de Basarabi a pierit de pe degetul domniei tale. Un semn de credinţă pentru mine?...

— L-am aruncat în vadul Argeşului! mormăi înciudat Udobă, desfăcîndu-şi mîna din strînsoare.

Hazul bărbatului înfofolit în veşminte scumpe, îl înţepeni mînios. Simţea că-şi pierde cumpătul. O tuse seacă se iscă atunci în altar.

— Ieşi de acolo, preacucernice! Am a-ţi da nişte porunci pentru Kyr Antim.

— Poruncile către Mitropolie, după cîte mă taie pe mine capul, nu vin decît de la Patriarhia din Constantinopole, cuvîntă Udobă.

— Fiind însă vorba despre nişte mînăstiri ale noastre, cred că va face bine mitropolitul a le îndeplini, îi aruncă cu un glas asprit, apăsînd fiecare cuvînt. Să se lase de păstorit stareţii, care nu sînt binevoitori domniei mele!

Capul cavalerului se plecă, să nu-i citească hicleanul simţămintele. Vlad luă gestul drept plecăciune.

— Aşteaptă, Udobă, nu pleca; n-am nici o taină cu acest monah. Schimbările ce vreau a le face te privesc şi pe domnia ta. Sofronie de la Cozia îţi va înapoia curînd tot ce i-a dat Mircea mînăstirii cu hrisov[19], din averea Udobilor, aduse el vorba linguşitor.

Nu citi pe chipul cavalerului decît uimire.

— Ei, nici măcar un cuvînt de mulţumire? se trezi spunînd uzurpatorul.

---

[19] Printr-un hrisov din 1388 — 20 aprilie. (Hrisoavele Coziei).

Călugărul Paisie căuta în mînecile sutanei puţină căldură pentru mîinile sale îngheţate.

— Un hrisov domnesc e un hrisov domnesc, îndrăzni el să spună, şi fără încuviinţarea Domnului...

Vlad se apropia cu nişte ochi crunţi, hultureşti, zicîndu-i:

— Preacucemice, s-ar putea să cutez a face şi alte schimbări!...

Trupul bătrînului se înclină ţeapăn, ca un arbore lovit de secure.

_____

Va urma...

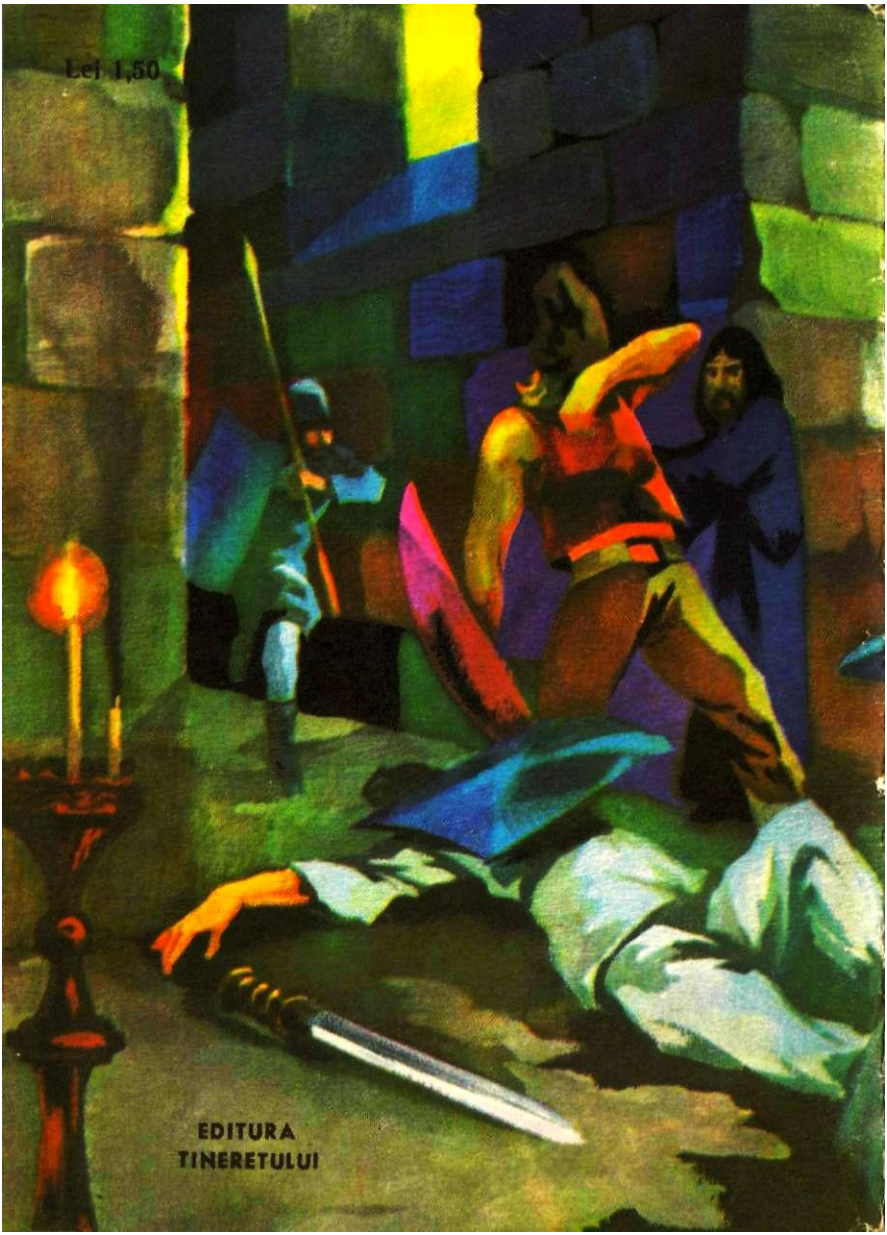
Lei 1,50
EDITURA
TINERETULUI